

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1894. Första Kammaren. N:o 15.

Fredagen den 16 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets utlåtande n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anslag till fullbordande af artillerietablisementet i Östersund; och

bevillningsutskottets betänkande n:o 9, i anledning af väckt motion om frihet för vissa frälseräntegifvare från tilläggsbevillning.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 14 innevarande månad bordlagda memorial n:o 28, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande rikstatens fjerde hufvudtitel.

1 punkten.

Utskottets i punkten gjorda anmälan.

Lades till handlingarna.

Den i punkten föreslagna voteringsproposition.

Godkändes.

2—5 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Vid föredragning af bevillningsutskottets den 14 i denna månad bordlagda memorial n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt i utskottets betänkande n:o 3, angående vissa delar af tullbevillningen, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Vid föredragning af bankoutslottets den 14 innevarande mars bordlagda memorial n:o 3, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga fordringar, tillhörande afdelningskontoren i Göteborg, Malmö, Jönköping och Karlstad, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Om anslag till en byggnad för riksbankens afdelningskontor i Karlstad.

Föredrogs bankoutslottets den 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, med anledning af väckt motion om anvisande af medel till uppförande af egen byggnad för riksbankens afdelningskontor i Karlstad.

Herr Sandberg: Jag har icke begärt ordet för att på minsta sätt motsätta mig det slut, hvartill bankoutslottet i denna fråga kommit, utan endast för att för kammaren uttala, att jag anser den åsigt betänkelig, som allt mer och mer velat göra sig gällande, att man nemligen skall uppföra egna byggnader åt de små afdelningskontor, som på senare tider inrättats i landsorten. Det klagas icke utan skäl deröfver, att riksbanken gifver mindre inkomst på sina stora fonder, än Riksdagen haft skäl att vänta. Icke ökas denna afkastning, om riksbanken nu börjar allmänt appföra sådana byggnader. Den nybyggnad, som verkställdes i Jönköping, kostade 60,000 kronor och den i Hernösand 64,500 kronor. Den här ifrågasatta byggnaden för bankkontoret i Karlstad är beräknad att kosta 85,000 kronor. Vinsten vid sådana afdelningskontor har under flera år varit obetydlig, nemligen en å två procent, och särskildt afdelningskontoret i Karlstad lemnade under det sista reviderade räkenskapsåret en vinst af endast 6,000 kronor. Så vidt jag har kunnat förstå, är den lokal, som bankkontoret i Karlstad för närvarande förfogar öfver, fullt användbar. Om en dylik byggnad nu beslötes för bankkontoret i Karlstad, skulle snart alla öfriga afdelningskontor komma och begära egen byggnad. Olägenheter kan man ju alltid hitta på, äfven i särskildt för ändamålet uppförda lokaler. Och att

styrelserna önska erhålla egna byggnader samt härvid understödjas af revisorerna för afdelningskontoren i orterna, är icke att undra på.

Jag har icke något yrkande att framställa, men har velat till protokollet uttala min åsigt i denna fråga.

Om anslag till en byggnad för riksbankens afdelningskontor i Karlstad.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 13 och 14 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 6 och 13 riksdagsordningen, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

1 punkten.

Mom. a).

Ang. semester för vissa posttjenstemän.

Herr statsrådet friherre von Essen: Hvad angår denna fråga om obligatorisk semester för postverkets tjenstemän, har jag redan förut haft tillfälle att två särskilda gånger för Riksdagen redogöra för min åsigt, såväl genom uttalande till statsrådsprotokollet som eljest, och jag kan icke föreställa mig annat, än att många af kammarens ledamöter med mig gilla den meningen, att ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag vore önskvärdt icke allenast ur den synpunkten, att dessa tjenstemän finge en väl behöflig hvila från sin ansträngande tjenst, på sätt äfven framhållits i den kongl. propositionen, utan äfven derföre, att derigenom infördes den skarpare kontroll på deras tjenstgöring, som ligger deri, att semesteru komme att inträffa på tider, som tjenstemännen sjelfva icke kunna förutse. Det är väl sant, att genom införandet af postinspektionsdistrikten åstadkommits en skarpare kontroll än förut, så att, der man kan hafva skäl att misstänka balanser, vederbörande aldrig kunna veta, när de skola blifva besökta af den för dem ovälkomne inspektören. Men det är i alla fall bättre, om tjenstemännen veta, att de årligen under en månads tid måste aflemna sin kassa åt en annan, då det är naturligt, att härvid den allra omsorgsfullaste och noggrannaste redovisning måste göras. Från denna synpunkt sedt anser jag, att det belopp af 32,000 kronor, som af Kongl. Maj:t begärts för ifrågakvarande ändamål, skulle

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.

(Forts.)

vara väl intjenadt genom att man kunde förekomma sådana för-
snällningar, som beklagligtvis hittills icke kunnat till fullo undvikas
inom en så stor tjenstemannacorps och med en så stor uppbörd. Man
måste besinna i hvilken ofantlig grad posttjenstemännens uppbörd
växt genom de många nya utvägar till penningars försändande, som
på senare tider inrättats till allmänhetens nytta.

Jag har icke tillfälle att nu härom yttra något mera och har
endast velat göra detta uttalande för att lägga kammaren på sinnet,
huru viktigt det måste anses vara, att Kongl. Maj:ts proposition bi-
falles.

Då jag sedermera under dagen är nödsakad att vara tillstädes
i Andra Kammaren, måste jag emellertid redan nu upptaga kam-
marens tid med en annan fråga och yttra mig om den del af mo-
tiveringen i utskottets betänkande, som förekommer å sid. 18—23,
från det stycke å sid. 18, som börjar med orden »Af statsråds-
protokollet öfver finansärenden för den 13 nästlidne januari» och
till och med det stycke å sid. 23, som slutar med orden »att här
nedan vidare yttra sig i ämnet».

I denna motivering har utskottet uttalat ett kländer öfver
finansministerns sätt att pröfva frågan rörande sammanslagningen
af post- och telegrafverken, och jag kan icke underlåta att med
några ord inför kammaren klargöra, hvarför jag icke anser mig
hafva härutinnan brustit i en noggrann pröfning.

Beträffande ledamöterna i den komité, som Kongl. Maj:t tillsatte
för utredning af denna fråga, visste jag förut, att den ledamot af
Andra Kammaren, som insattes i komitén, sedan flera år var ifrig
anhängare af en sammanslagning; att ledamöterna i poststyrelsen
ock kunde antagas i regel vara på förhand disponerade för samman-
slagning, men att deremot ledamöterna från telegrafstyrelsen säker-
ligen icke hade någon annan önskan än att motverka sammanslag-
ningen, då det alltid förhållit sig så, att telegrafstyrelsen, såsom
det synes på ganska goda skäl, varit motståndare dertill. Slutligen
insattes äfven i komitén en ledamot af Första Kammaren, hvilkens
åsiigt i frågan icke var mig känd. Hvad mig sjelf beträffar, hade
jag icke någon förut bestämd åsiigt deri, ehuru jag kan nämna, att
jag flera gånger såsom medlem af denna kammare deltagit i beslut
om skrivelser, hvari framställdes begäran om utredning af frågan
om sammanslagning, hvilken jag då antog kunna vara till förmån
för båda verken. Det förhåller sig också så, att på den tid, då
sammanslagningen af Riksdagen begärdes, den kunde hafva varit
till gagn, men sedan dess hafva förhållandena ändrat sig till följd
af telefonens oerhörda utveckling. — Den då varande chefen för
telegrafstyrelsen tog så illa vid sig frågans upptagande, att han
begärde afsked från sin plats. Han insåg nemligen på förhand, att
frågan skulle blifva afgjord på sätt som skett.

Riksdagen afsåg nu med förslaget att erhålla besparing, bättre
förvaltning af verken och allmänhetens tillgodoseende i flerehanda

afseenden. Ur dessa tre synpunkter behandlades frågan ock af embetsverken, och på grund af den utredning, de lemnat, har jag icke kunnat annat än afstyrka Kongl. Maj:t att framlägga proposition i frågan.

Nu säger utskottet till en början, att departementschefen helt och hållet förbigått en omständighet af särskild vikt, nemligen utlandets föredöme, och så uppräknar utskottet alla de länder, der sammanslagning af de ifrågavarande verken skett. Härvid är dock att märka, att sammanslagningen der skett långt innan telefonen fans eller åtminstone nått någon större utveckling. I Tyskland, som alltid utgjort det egentliga föredömet för dem, som yrkat på sammanslagning, skedde sammanslagningen redan på 1870-talet, innan det ännu var tal om någon telefon, och ännu finnas i Tyskland i jämförelse med hvad förhållandet är i Sverige mycket få telefoner. Jag kan icke upptaga kammarens tid med att anställa någon mera utförlig jämförelse mellan förhållandet i de båda länderna, men för att belysa frågan ber jag att få framhålla några få drag. I Sverige finnas 17,000 statstelefoner, således med en befolkning af 4,500,000 invånare en telefon på hvar 260:de person, i Tyskland deremot 80,000 telefoner eller med en befolkning på 40,000,000 en telefon på hvar 500:de person. I Sverige finnas 40,000 kilometer ledningar, således en kilometer på hvar 112:te person, i Tyskland 180,000 kilometer ledningar, eller en kilometer på hvar 223:dje person. Man ser således hvilken ofantlig öfverlägsenhet i fråga om telefonväsendets utveckling Sverige nått emot Tyskland, och det är just denna telefonens starka utbredning, som orsakar svårigheten att förena post- och telegrafverken. — För att närmare påvisa, hvilka svårigheter härvid förefinnas, skulle jag kunna anföra några ytterligare siffror till jämförelse mellan förhållandena i Sverige och Tyskland, men jag vågar icke dermed upptaga kammarens tid. — Vidare har af utskottet framhållits, dels att hvad Italien angår någon missuppfattning egt rum från telegrafstyrelsens sida, dels ock rörande Belgien, att telegrafstyrelsens uttalande icke kan sägas ega stöd i verkliga sakförhållandet. De uppgifter, embetsverket i fråga härom meddelat, äro hemtade från officiella handlingar, hvilka torde ådagalägga, att i Belgien föreningen af de båda verken icke visat sig så fördelaktig som man kunnat tro. I Danmark finnes ingen rikstelefon, med undantag af den nya ledningen Köpenhamn—Vedbæk, hvarjemte der finnas några telefoner för fiskeriernas behof. Det är då icke underligt, att man der gjort en sammanslagning af post- och telegrafanstalter, då det är telefonen, som eljest utgör hindret för en sådan sammanslagning.

Hvad angår besparingsfrågan, så har komitén kommit till den åsigt, att genom en sammanslagning 95,000 kronor skulle kunna besparas. Redan det synes mig för litet, för att man skulle ändra en förvaltning, som går bra på båda hållen. Jag har icke hört någon säga annat, än att förvaltningen i både post- och telegrafverken

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.

(Forts.)

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.

(Forts.)

skötes på ett tillfredsställande och äfven billigt sätt. Då man har något, som är godt — och det erkänner äfven utskottet att vi nu hafva — skulle det då vara rätt af mig att föreslå att gå in på en oviss väg för att vinna en besparing af 95,000 kronor, i synnerhet som jag har de mest grundade skäl att tvifla på en fördelaktig utgång? Härtill kommer, att enligt sifferuppgifter från embetsverken, vid hvilka jag icke nu vill vidare uppehålla mig, embetsverken, anse att, för att man skulle erhålla en effektiv och god organisation, det utöfver de nuvarande utgifterna skulle erfordras en ytterligare kostnad, uppgående till 122,000 kronor. Om man nu drager 95,000 från 122,000, så finner man, att den nya organisationen skulle blifva 27,000 kronor dyrare än den nuvarande. Jag kunde icke undgå att gilla, hvad embetsverken i detta afseende uttalat, och då således, om sammanslagningen verkställdes, förvaltningskostnaderna skulle blifva dyrare än för närvarande, kunde naturligen besparingssynpunkten icke för mig vara någon anledning att föreslå en sammanslagning. — Jag vet, att man skall göra anmärkning på de siffror, som ligga till grund för dessa beräkningar, men om tillfället sådant medgäfve, skulle jag väl kunna försvara dem. — Vidare säger utskottet, att i utgifterna för lokaler och dessas upplysning, uppvärmning, renhållning och städning stora besparingar skulle kunna göras. Men detta torde icke vara mycket att tala om. Vexlingsborden måste väl stå i särskildt rum, ty icke kan väl vexlingen rimligen göras i expeditjonslokalen, der allmänheten går in och ut. Ej heller kan man väl begära, att postmästaren skall springa ut och in för att passa på telefonen och låta allmänheten derunder stå och vänta. Ej heller skulle han kunna sköta telefoneringen, ty ett telefonsamtal expedieras ju nu på fyra sekunder, och hvem skulle väl vilja vänta fyra à fem minuter på expeditionen, såsom man då skulle få. Dessutom är att märka, att, ehuru staten för närvarande har 165 stationer, af hvilka icke flera än 17 förhyras, hyran för dessa uppgår till 13,500 kronor. Hyresfritt lemnas deremot 133 stationer, hvilka äro upplåtna för telegrafverkets tjenst. Skulle nu en sammanslagning ske, blefve staten antagligen nödsakad att hyra nya lokaler i stället för dessa 133, och icke kan jag förstå, att någon besparing således skulle kunna göras på hyrorna för lokaler. Äfven om man skulle kunna göra några mindre besparingar på utgifterna för städning, tillsyn, reparationer och dylikt, skulle ju hyrorna för de nya lokalerna mycket mer än uppväga dessa besparingar.

Huru jag än ser saken, kan jag således icke finna, att en sammanslagning af post- och telegrafverken skulle medföra någon besparing, liksom jag ej heller kan finna, att derigenom kan vinnas någon bättre förvaltning.

För öfrigt är visserligen frågan om organisationen här den viktigaste och hufvudsaken. Men anser man, att vi nu hafva en institution, som skötes väl med de krafter, som stå till dess disposition, så, äfven om man skulle kunna tänka sig densamma bättre organi-

serad, föredrager jag att hafva detta väl skötta verk framför ett verk, hvars organisation vore bättre, men hvars skötsel oviss.

*Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.*

(Forts.)

Herr Boström, Filip: Innan jag öfvergår till att yttra mig i den fråga, som här är nu föredragen, nemligen om beredande af semester för alla posttjenstemän, skall jag bedja att med anledning af herr statsrådet och chefens för finansdepartementet anförande få uttala några ord. Jag har nemligen haft äran vara ledamot i den komité, som af Kongl. Maj:t tillsattes för utredande af frågan om lämpligheten af post- och telegrafverkens sammanslagning, och jag får nämna, att innan jag gick till arbetet i denna komité, hade jag icke fattat någon bestämd mening i frågan. Sedan har jag deri kommit till den åsigt, som hyllas af statsutskottets majoritet, och på grund deraf har jag äfven varit med om det uttalande i motiveringen till utskottets betänkande, som af herr statsrådet bemöttes.

Jag skall förbigå frågans historia och endast anmärka, att Riksdagen fyra särskilda gånger fattat beslut om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran, att en sammanslagning af post- och telegrafverken måtte ega rum. Detta har emellertid icke ledt till någon åtgärd. Förut har man motsatt sig Riksdagens anhållan på den grund, att särskildt postverket var stadt i en så hastig utveckling, och vid 1882 års riksdag förklarade dåvarande finansministern, att den omständigheten, att postverkets arbete ökats med postsparbanksrörelsen, utgjorde ett skäl att icke ingå på sammanslagningen. Sedermera har man icke i frågan haft något uttalande från regeringens sida förr än i fjol, då Kongl. Maj:t på föredragning af statsrådet och chefen för finansdepartementet förklarade, att någon sammanslagning icke kunde verkställas och till följd deraf tillsatte chef för telegrafstyrelsen på ordinarie stat. — Jag anser nu, att i det uttalande, som vid detta tillfälle gjorts af finansministern, exemplet från utlandet allt för hastigt förbigicks. Det är alldeles gifvet, att, när man har att bedöma en fråga sådan som denna, man måste se till, hvilken erfarenhet man på olika platser i utlandet haft af en sammanslagning af de båda verken, och så har man också gått till väga. Innan postkomitén sammanträdde, hade poststyrelsen låtit från alla länder, der post- och telegrafverken blifvit sammanslagna, inhenta upplysning, huru sammanslagningen verkat, och äfven begärt uttalande från de länder, der sammanslagning icke egt rum, om skälen till att man icke vidtagit sådan åtgärd. Jag skall be att få påpeka, att härvid upplystes, att särskildt hvad *Tyskland* angår resultatet af sammanslagningen utaf verken visat sig i ekonomiskt hänseende synnerligen lyckligt. Under det att året före sammanslagningen postverket der gick med en vinst af 9 millioner mark och telegrafverket med en förlust af 4 millioner mark, visade första året derefter de gemensamma verken en vinst af 8 millioner mark, och 13 år derefter, år 1888, erhöles af dem en vinst af icke mindre än 27 millioner mark. Detta är siffror som tala. Man har nu

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.

(Forts.)

sagt från reservanternas sida, att man icke får jemföra förhållandena i Sverige med förhållandena i något af de länder, der sammanslagning af verken egt rum. Jag kan icke fatta detta. Jag kan icke anse annat, än att det är gifvet, att samma faktorer skola verka här som annorstädes, och jag tror, att man alldeles för hastigt gått förbi de gynsamma resultat, som sammanslagningen visat utomlands. Å reservanternas sida har man särskildt fäst sig vid, att uti *Italien* sammanslagning af post- och telegrafverken, som der kommit till stånd år 1889, till en början visat ett synnerligen otillfredsställande resultat. Detta är nog riktigt, men sedan dess hafva förhållandena äfven der utvecklats sig allt mer och mer gynsamt, och nu senast har det italienska parlamentet beslutat en sammanslagning i mycket mera vidsträckt omfattning än förut. Jag tror således, att exemplet från *Italien* icke är ett skäl, som talar synnerligen mycket emot en sådan sammanslagning. Vidare ber jag att få nämna, att i länder, der i öfrigt sammanslagning icke egt rum, man dock funnit det ekonomiskt fördelaktigt att sammanslå en mängd mindre stationer. Herr finansministern berörde förhållandet i *Danmark*, der 875 sådana mindre anstalter blifvit sammanslagna. Jag kan nämna, att ett lika stort antal dylika stationer äro sammanslagna i *Schweiz* och att i *Belgien* $\frac{1}{4}$ -del å $\frac{1}{6}$ -del af antalet post- och telegrafstationer likaledes äro sammanslagna, ehuru man der icke ansett sig böra sammanslå de båda verkens styrelser. Jag håller på grund af allt detta före, att utlandets exempel är för oss af stor betydelse.

För att nu komma till besparingsfrågan, har herr finansministern och äfven telegrafstyrelsen fäst sig vid obetydligheten af den summa, som skulle besparas i kostnaderna för verkens styrelse. Den utgör endast 96,000 kronor. Jag erkänner, att denna siffra icke får fälla något afgörande utslag vid frågans bedömande, men jag ber att få anmärka, att en del af de uppgifter, som lagts till grund för beräkningen, icke torde hafva så stor betydelse, som reservanterna ansett.

Jag förbigår frågan om souschefen. Komitén föreslog i olikhet med styrelserna, att souschefsbefattningen skulle innehafvas af en af byråcheferne, då deremot generalpoststyrelsen föreslog en särskild, själfständig souschef, och telegrafstyrelsen ansåg, att det borde finnas en souschef för hvartdera verket. Jag erkänner, att häri ligger en svaghet, och att båda verkens själfständiga utveckling, sedan komiténs betänkande afgafs, gifvit vid handen nödvändigheten af att en särskild souschef tillsättes, och att således den siffra, som motsvarar lönen för en souschef, bör frändragas den besparing, komitén framhållit såsom antaglig. Det har äfven sagts från generalpoststyrelsens sida, att en del tjenstemän borde aflönas högre, än komitén föreslagit. Ja, det kan nog vara riktigt från embetsverkets sida sedt, men vi uttalade oss i komitén från Riksdagens sida och med afseende å den hållning, Riksdagen intager till dessa frågor; och det är min öfvertygelse, att högre aflönningar, än komitén föreslagit, icke komma att af Riksdagen beviljas. Men det har icke varit så

mycket besparingarna i sjelfva styrelsen, komitén fäst sig vid. Komitén har fäst sig vida mer vid besparingarna i sjelfva rörelsen inom landet. Det är gifvet, att man icke kan med exakta siffror upp-gifva, hvilka besparingar, som vinnas, men då erfarenheten visat, att alla länders styrelser förklarar, att en sammanslagning af post- och telegrafverk varit fördelaktig i alla hänseenden, så har komitén ansett, att så äfven borde blifva fallet här. Man har mycket skarpt uttalat sig mot komiténs förslag, man har sagt, att det varit färglagdt och partiskt. Ett sådant omdöme vill jag icke fälla. Det skulle kunna sägas äfven om dem, som varit af den motsatta åsigt-ten, att de varit partiska, men det vågar jag icke uttala. Reservan-terna hafva stält sig på samma ståndpunkt, som de alltid intagit. Jag respekterar deras åsigt, men vill då också, att andra åsigheter skola respekteras, hvilket här icke varit förhållandet.

*Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

Hvad nu beträffar frågan om sammanslagning af mindre post- och telegrafstationer, så känner kammaren, att Kongl. Maj:t genom ett bref af 1873 uppdrog åt cheferna för post- och telegrafver-ken att sammanträda, då ledighet inträffade vid en mindre anstalt. Man känner hvad resultatet deraf blifvit. Det är endast sju sjelf-ständiga förenade post- och telegrafanstalter, fem förenade filialer och sju förenade post- och telegrafstationer, som härigenom kommit till stånd. Då man fann, att icke någon verkan af detta kongl. bref kunde åstadkommas, utgaf Kongl. Maj:t 1892 ett nytt bref, deri förordnades, att om styrelserna vore af olika meningar i sådana sammanslagningsfrågor, så skulle saken hänskjutas till Kongl. Maj:t. Men icke heller det resulterade. Telegrafstyrelsen har oafåtligt mot-satt sig både Kongl. Maj:ts och Riksdagens åsigt i detta hänseende, och detta visar, hvilken magt ett embetsverk kan hafva, då det en-vist håller fast vid en åsigt. Det synes mig då bättre att upphäfva sådana bref, än att de finnas qvar och icke någonsin tillämpas eller respekteras.

Det tyckes af anförandet i statsrådsprotokollet, som om chefen för finansdepartementet varit temligen svag för telegrafverket. Jag skall be att få i öfverensstämmelse med denna af statsrådet uttalade åsigt förklara, att äfven jag anser, att det sätt, hvarpå telegrafverket för närvarande skötes, är mönstergilt. Jag var af andra åsichter för några år sedan och trodde, att genom den hastiga rusningen i telefon-rörelsen ett mindre gynsam ekonomiskt resultat skulle vinnas, men resultatet har under de sista åren visat, att behållningen af telefon-rörelsen så ökat sig, att jag måste erkänna att det öfvergått mina djerfvaste förhoppningar. Jag skyller detta på det utmärkta sätt, hvarpå saken ordnats. Oberoende af den åsigt, man må hysa om det sätt, hvarpå telegrafverket skötes, synes det mig dock, som om man tagit allt för litet hänsyn till de af komitén framställda skäl för en sammanslagning. I komitén satt chefen för det ena verket. Han har alltid ansett sammanslagningen lämplig så i ena som andra hänseendet.

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.

(Forts.)

Då jag emellertid hvarken i afdelningen eller i utskottet ville påyrka, att en skrivelse nu skulle aflåtas, vill jag säga, att den nuvarande tidpunkten är den mest olämpliga för en sådan sammanslagning. I Andra Kammaren har, såsom skäl för att man icke nu skulle vidtaga åtgärder i saken, åberopats pensionsfrågans ovissa ställning. Denna fråga är naturligen ensam ett mycket stort hinder för att genomföra organisationen, men jag och mina kamrater från Första Kammaren ansågo, att största skälet mot sammanslagning nu är telefonverksamhetens hastiga utveckling. Det är alldeles gifvet, att med den ifver, hvarmed man nu bygger interurbana ledningar, och den ifver, hvarmed man ordnat ledningar mellan dessa interurbana ledningar, denna tidpunkt är olämplig. Jag har således icke något emot, att man icke nu gör något åt saken, men jag anser, att frågan bör vara öppen, och att, sedan telefonbyggnadet upphört, man då må taga frågan under förnyad pröfning.

Hvad beträffar frågan om semester, har jag, då frågan senast var föremål för Riksdagens behandling, år 1892, varit med om att förorda en sådan semester, men då frågan behandlades i utskottet, frångick man denna ståndpunkt för att vinna ett mål, som ansågs af större vikt för postverket, nemligen anställandet af distriktschefer inom detta verk. Då frågan nu åter föreligger, skulle jag gerna vilja vara med derom, men jag måste säga, att det är en ganska vidlyftig fråga. Den gäller icke post-, utan äfven telegrafverket, och den berör äfven en hel mängd andra tjenstemän. Den kan få en sådan portée, att man måste vara försiktig. Jag är af den mening, att icke alla tjenstemännen äro i behof af ledighet. Jag erkänner, att särskildt vid större postkontor i landet en sådan semester är i dubbelt hänseende nödvändig, dels såsom vederqvickelse från en ansträngande och enformig verksamhet och dels till vinnande af en bättre revision af deras förvaltning. Men då det icke är möjligt genomdriva semester i den utsträckning, Kongl. Maj:t föreslagit, särskildt då Kongl. Maj:t icke kunnat föreslå en lika så allmän semester för telegrafverkets tjenstemän, ansågo vi i utskottet, att man borde ändra motiveringen så, att frågan härom kunde stå öppen och en del af desse tjenstemän få semester. Med anledning deraf anhåller jag, herr talman, att den reservation, som jag och flere andra ledamöter af utskottet afgifvit, och som återfinnes på sid. 100 i betänkandet, måtte få inflyta i beslutet i stället för den punkt, som återfinnes på sid. 24 i utlåtandet. Der står nemligen: »Hvad vidare angår — — — — ifrågavarande framställning.» I stället för denna passus i utlåtandet skulle enligt vår reservation införas följande, som står å sid. 100: »Hvad vidare — — — — — förenämnda framställning.»

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag i detta moment med nu angifna ändring af motiveringen.

Herr Tamm, Hugo: Såsom herrarne finna, har utskottet afslagit Kongl. Maj:ts förslag att åt tjänstemän vid postanstalterna och distriktsförvaltningen bereda en månads semester utan minskning i inkomsterna. Behöfvet häraf är erkändt från alla håll och äfven af den sist ärade talaren, men mig synes äfven billighet ligga deri, när man betänker, att dessa tjänstemän, låt vara icke under det mest ansträngande arbete, dock äro till och med uteslutna från den andra tjänstemän och arbetare beviljade söndagshvilan. För icke många år sedan blef åt betjente vid poststaten en lindring beviljad i deras söndagsarbete på det sätt, att de hvar annan eller hvar tredje söndag skulle vara befriade från tjänstgöring i posten. Är det så obilligt, att dessa tjänstemän kunna af 365 dagar få åtnjuta, utan afdrag i de små lövorna, ledighet under 30 dagar? Dessutom är det enligt Kongl. Maj:ts förslag så ordnad, att jag knappast kan se, att det *kan* göras billigare.

Det är nemligen föreslaget, att ordinarie tjänstemän af lägre grad skola vara skyldige att *utan ersättning* bestrida tjänstgöringen för de högre aflönade, hvilka åtnjuta semester. Hvilkas semester är det då, som bereder staten särskilda utgifter? Jo, deras vid de små postkontoren, der det icke finnes ordinarie tjänstemän, som kunna inträda under semester. Det är i allmänhet de lägst aflönade; och det måste erkännas, att i poststaten aflöningarna särskildt för postexpeditörerna och dylika äro relativt små. Hvilka få denna ersättning? Det är de extra ordinarie, hvilka ingen aflöning alls hafva, och hvilka på grund af den stora disproportionen mellan ordinarie och extra ordinarie tjänstemän få tjänstgöra 30 à 40 år utan fast plats.

Och huru stor är den ersättning de få? Jo, 60 kronor i månaden, 2 kronor i dagspenning! Det är endast undantag härifrån för sådana, hvilka skola förvalta postmästaretjänst. De få 100 kronor i månaden, d. v. s. omkring 3 kronor om dagen. Och slutligen skulle, för att någon semester må kunna beredas dessa personer, som åka på jernväg dag och natt, resepostexpeditörerna, åt vikarien utgå ett lägre arvode, icke under 25 kronor i månaden, hvarförutom dessa tjänstemän skulle frånträda dagtraktamentet.

Jag kan icke se annat, än att detta stälts så billigt, att icke någon anmärkning i det afseendet kan göras. Dessutom vill jag påpeka den af herr statsrådet gjorda anmärkningen, att det är af vikt att skärpa kontrollen. Nu säger man, att det hafva vi fått genom distriktsförvaltningen. Men det vet man ju af erfarenhet från revision i enskilda affärer, huru lätt det går att, om det finnes oegentligheter, fylla balansen för ett par dagar vid tiden för revisionen. Då är det vida effektivare att under 30 dagar uppdraga tjänstgöringen åt en främmande person, som derunder kommer in i de förhållanden, hvilka eljest äro så svåra att upptäcka. I fråga härom måste man också uppmärksamma den stora utveckling, som penninguppbörden fått genom postanvisnings-, postförskotts-, tidnings- och post-

Ang. semester
för vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

sparbanksrörelsen. Mig synes således, att, då man icke bör vara så rädd för att saken får för stor utsträckning, helst vid jernvägarne redan finnes semester — de hafva der fjorton dagar två gånger om året — och då här icke är fråga om, hvilken utsträckning frågan skall taga, utan huruvida medgifvandet af semester åt dessa tjenstemän är rätt och billigt, man icke bör kombinera det ena med det andra. Här begäres, att vissa tjenstemän skola slippa att stå i arbete 365 dagar om året för en kostnad, som på en stat å åtta millioner kronor beräknas till 35,500 kronor. Mig synas sådana skäl tala för denna sak, att jag för min del icke kunnat underlåta att reservera mig och kommer att hos herr talmannen anhålla om bifall till min reservation i punkten a), hvilken sammanfaller med Kongl. Maj:ts förslag.

Men utskottet har dessutom anfört ett annat motiv för att afslå semesterfrågan, nemligen det, att man borde afvakta, till dess post- och telegrafverken blefve sammanslagna. Och dermed är jag inne på den stora och mycket omtalade frågan om sammanslagningen af dessa verk. Utskottet har härom instuckit en särskild kläm och motivering inne i sitt utlåtande. I klämman heter det, att utskottet anser »en förening af de båda verken böra åstadkommas», och utskottet har härför en motivering på 2 à 3 sidor, om hvilken jag ber att få yttra några ord. Utskottet uttalar såsom sin bestämda åsigt, att dessa verk böra förenas, och stödjer sig på Riksdagens uttalanden från åren 1868, 1871, 1880 och 1888 och äfven på komiténs år 1891 afgifna betänkande, hvilket åter grundar sig på kalkyler, som icke sträcka sig längre än till början af år 1891. Men har icke något af afgörande vigt inträffat sedan dess? Detta har redan berörts, men storleken af denna förändring torde framgå af några siffror. Riksdagen har under åren 1892—1894 för utveckling af telefonväsendet beviljat 3,750,000 kronor att utgå såsom lån från riksgäldskontoret, och Kongl. Maj:t 600,000 kronor, och dessutom har som anslag gifvits åren 1891—1894 1,047,050 kronor. Således äro mellan 5 och 6 millioner anslagna sedan år 1891 till utveckling af telefonväsendet, hvilket nu sträcker sig, snart sagdt, öfver hela vårt vidsträckta land. Aflöningarna ha stigit från 170,000 till 360,000 kronor. Inkomsten af telegrafverket beräknas nu till 1,370,000, af telefonväsendet till 1,500,000, d. v. s. summa 2,870,000 kronor. Telegrafverkets inkomst kräfver dessutom nu mycket mera arbete än förr genom det högst betydligt ökade telegramantalet till följd af portots nedsättning.

Det är således verkligen stora, genomgripande och nya förändringar, som skett sedan den dag, då Riksdagen uttalade sin mening och komiténs betänkande afgafs. Jag vågar påstå, att för bedömande af denna fråga i dag äro Riksdagens uttalanden allt för gamla, och komiténs betänkande saknar den fasta grund, att man kan bygga på detsamma. Det är efter de *nuvarande* förhållandena frågan skall afgöras och icke efter de äldre, som icke äro likartade

med de närvarande. Att så är, torde äfven framgå af den föregående talarens anförande. Det är naturligt, att han, som var ledamot af komitén, skall känna sig med förkärlek, jag kan säga af pligtkänsla, uppmanad att försvara det komitébetänkande, han underskrifvit. Men äfven han vacklar och medgifver, att tidpunkten är olämplig för vidtagande af en sammanslagning. I det utlåtande af 13 juni 1893, som är bifogadt den kongl. propositionen och afgifvet af generalpoststyrelsen, läses: »Generalpoststyrelsen, som fortfarande likasom förut anser, att åtskilliga ganska afsevärda fördelar skola vinnas genom föreningen, hyser dock den mening, att till följd af hvarterdera verkets under senare tider utvidgade verksamhet — i all synnerhet telegrafverkets efter telefonens tillkomst — föreningsfrågan numera i viss mån kommit i ett förändradt läge, och att till följd häraf genom de begge verkens förenande numera icke kunna uppnås lika betydande fördelar, som generalpoststyrelsen i tidigare afgifna underdåniga utlåtanden antagit.»

Således har äfven generalpoststyrelsen, som anses såsom det verk, hvilket mest försvarat föreningen, slagit till reträtt. För min del kan jag icke klandra telegrafstyrelsen för att den stått fast vid sin mening, ty det har visat sig, att dess förutseende var berättigadt, då den uttalat sig vid samma tid mot föreningen. Ingen var här vid lag mera kompetent än chefen för det verket, hvilken utfört och på ett så utmärkt sätt utfört telegrafverkets utveckling. Jag tror, att det bevis, hvarpå man grundat sitt klander, icke har en fullt stadig och fast grund. Men jag skall ställa mig ett ögonblick på sjelfva komiténs ståndpunkt, och jag skall dervid icke alls anföra hvad telegrafstyrelsen uttalat, utan hvad generalpoststyrelsen meddelat. Den förklarar, att den besparing, som genom sammanslagning skulle inträda i afseende å *styrelsen*, icke blefve en besparing, utan ett fördyrande. Det faller för öfrigt af sig sjelft, när man genomläser staten till telegrafstyrelsen. Man finner deraf allt för väl, att man icke genom sammanslagningen skulle undkomma en liniebyrå och ingenjörer, då man icke kan sätta posttjenstemän till att inspektera linien. Det går icke att ordna dessa begge verk med en öfver- och en souschef, utan det blir nog två souschefer och man finge på köpet en öfverchef. När styrelserna förklarar detta på goda och riktiga grunder, blir det icke någon besparing.

I afseende på *distriktsförvaltningarna* kunde man tänka sig, att postinspektörerna öfvertog en del af kontrollen vid de förenade anstalterna och en del kamerala göromål, men icke kunna de inspektera linierna. Dertill måste finnas ingenjörer. Vidare säger generalpoststyrelsen, att redan nu distriktsförvaltningens arbete försvårats, redan nu behöfves det biträde, och därför kan man ej vinna den besparing, komitén här tänkt sig.

Beträffande den *lokala* förvaltningen, skall jag icke gå in längre. Det är ju klart, att der kanske kan blifva en besparing. Men i den del häraf, som utgöres af afföningsstaten, förklarar generalpost-

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

styrelsen, att der besparing icke kan ske. Deremot erkännes af båda verken, att det kan tänkas och är antagligt, att en besparing kan ske i lokalt afseende, så att i stället för att de båda verken hafva särskilda kontor på samma plats, det ena på ett ställe och det andra på ett annat, kunna dessa i viss mån sammanslås och således ljus, ved o. s. v. komma att blifva billigare. Detta motverkas, säger generalpoststyrelsen, deraf, att erfarenheten visat, att för närvarande kommunerna i icke liten utsträckning fritt upplåta rum för telegraf och telefon; men flyttar posten dit, kommer hjälpen från kommunerna att falla bort, d. v. s. ett bidrag för närvarande af 26,000 kronor. Det är således för mig klart, att frågan åtminstone om den ekonomiska vinsten icke är en sak att taga på, utan ganska tvifvelaktig.

Mot en sammanslagning har redan herr Boström framställt ett skäl, som han förklarar giltigt, nemligen pensionsfrågan i det läge den för närvarande ligger; och den är ingen enkel fråga, ty föreningsfrågan kräver olika lösning af pensionsfrågan, då de olika pensionskassorna äro till sina principer af alldeles olika art. Hvert skola tjenstemännen i de båda förenade verken komma? Hvilken inrättning skola de tillhöra? Civilstaten eller telegrafstaten? Att gå in i civilstaten är på ett sätt fördelaktigare för tjenstemännen, men telegrafverkets pensionsinrättning är mycket fördelaktigare för staten, ty de få betydligt mera i telegrafen och således mindre fyllnadspension från statsverket. Huru skall den frågan lösas?

Dessutom är det klart, att det blir en ganska svår öfvergång vid sammanslagningen; posttjenstemännen kunna icke öfvertaga telegraftjenstemännens arbete o. s. v.

Men för mig förefinnes ett annat skäl, som gör mig ytterligt tveksam, och som redan af chefen för finansdepartementet påpekats, att det är farligt att företaga ändringar i en ekonomisk, industriell inrättning, när den går bra. Jag är alldeles öfvertygad, att herrarnes egen erfarenhet från det industriella lifvet säger herrarne, att det är en ekonomisk fördel för eder sjelfva att uppdraga åt en souschef en så vidt möjligt sjelfständig förvaltning, så att denne må kunna af sitt arbete framvisa ett positivt resultat. Att kunna göra det drifver fram denne till en sjelfverksamhet, som är af så ofantligt stort gagn just inom det industriella området. Här hafva vi tvenne verk, hvilka båda kunna framvisa det resultat af sitt arbete, att det gått bra. Skall man taga bort den eggelse, som ligger häri, utan bestämd motsvarande fördel, och samman slå bokföringen. Huru skall man sedan veta, hvilken afdelning det är, posten eller telegrafen, som icke gifvit vinst? I Tyskland kom man just af den orsaken in på sammanslagningen, ty postverket gick med stor vinst, telegrafverket med förlust. Så hittade man på att sammanslå de båda verken, och nu går det hela med vinst, men hvilkendera parten det egentligen är, det tviflar jag på att man vet. Men man får icke säga, som den föregående talaren sade, att det är sammanslag-

ningen, som i Tyskland och på andra ställen åstadkommit det goda ekonomiska resultatet. En verkan har vanligen mer än en enda orsak. Sedan den tiden har Tyskland blifvit en stormagt, och det industriella arbetet har derstädes gått ofantligt framåt. Hvar verkar väl detta starkare än just på telegrafn och posten? Deri har man att lika mycket, om ej mera, söka anledningen till det verkliga goda ekonomiska resultat, som dessa förenade verk der vunnit. Exemplet från utlandet visar icke med bestämdhet, att en sammanslagning är bra. Men det visar en sak, och det är, att en sammanslagning är möjlig, och det har ingen menniska förnekat. Frågan är helt enkelt den: är det för oss fördelaktigt, är det ett klokt arrangement att sammanslå dessa begge verk eller icke? Jag tror, att det är mera skäl att räkna med *sin* ekonomi än med andras, när man afgör en ekonomisk fråga.

Men jag kan dock å andra sidan icke underlåta att gifva reservanternas och dem, som äro af deras mening, rätt i en punkt. Det är väl naturligt, att *samarbete* borde kunna ega rum på en hel del stationer i den lokala förvaltningen. Det är klart, att man ovilkorligen i afseende på omkostnadsstaten, lokaler o. s. v. får det betydligt billigare, om två verk samarbeta, äfvensom att å vissa stationer arbetet icke är större, än att det kan öfvertagas af en person.

Då kommer den frågan fram: är det nog med att man åstadkommer samarbete mellan dessa två? Finnes det icke ett tredje verk, om hvilket med samma skäl kunde sägas: äfven der bör vara samarbete. Jag menar jernvägarne. Vid många jernvägsstationer skulle det blifva billigare, om post-, telegraf- och jernvägsstationerna sloges tillsammans och en enda ledande hand styrde det hela.

Detta för mig fram till den tanken, som verkligen realiserats litet hvarstans, d. v. s. att *en* ledande hand ordnar hela samfärdsväsendet, icke så, att verken sammanslås, utan ett särskildt departement inrättas för dessa samfärdsmedel, hvilka växa så kolossalt och måste växa allt mer.

Då jag nu således icke anser det på något vis vara klart, att det ekonomiska utbytet af en sammanslagning blir fördelaktigt, och då jag i likhet med den föregående talaren anser, att frågan på den ståndpunkt, den nu står, icke är mogen att afgöras, vet jag rakt utaf icke, hvarför man skall skriva detta, som är skrifvet, utan jag tycker för min del, att det bästa vore att bifalla den reservation i afseende på motiveringen, som jag gjort, d. v. s. utstryka hela detta inre utlåtande i det stora utlåtandet och icke här nämna om den saken alls. Men jag vill å andra sidan icke låta frågan rakt utaf falla, ty, såsom jag nu påpekat, en god statsekonomi kräfver, att man låter alla dessa embetsverk arbeta tillsammans. Det är för att uttrycka den tanken, som jag icke kan godkänna chefens för finansdepartementet åsigt, att en sammanslagning inom dessa verk är afgjord genom ett bifall till den kongl. propositionen. Jag anser

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

för min del, att frågan bör stå öppen, och att man bör söka arbeta fram den och bryta motståndet, om det finnes, mot ett *samarbete* mellan verken, och, der de med ekonomisk fördel kunna förenas, också förena dem. Det är för att uttrycka den tanken, jag för min del gjort den lilla ändring i motiveringen, som förekommer på telegrafstaten, då jag liksom herr Boström anser, att frågan bör hållas öppen och att antagandet af denna stat ingalunda verkar hindrande.

Det är på dessa skäl, herr talman, som jag anhåller om proposition på bifall dels till punkten a) i klämman, dels till den reservation, som jag jemte två andra ledamöter i utskottet bifogat betänkancket i afseende på motiveringen.

Herr Casparsson: Det enda skäl, som utskottet anfört mot semesterfrågan, är, att det anser, att denna fråga icke bör afgöras utan i sammanhang med post- och telegrafverkens sammanslagning, och för att visa möjligheten af denna sammanslagning har utskottet ingått i en temligen vidlyftig kritik af departementschefens anförande. Jag skall bedja att få egna statsutskottets kritik en motkritik.

Utskottet nämner först, att departementschefen helt och hållet förbigått en omständighet, hvarpå komitén, liksom Riksdagen, fäst särskild vikt, nemligen utlandets föredöme. Och icke endast departementschefen har gjort sig skyldig till detta förbiseende, utan äfven Kongl. Maj:t har vid frågans slutliga pröfning icke åt utlandets erfarenhet tillmätt den betydelse, som den enligt utskottets förmenande otvifvelaktigt bort hafva påkallat. Ja, det får jag säga, att om vid pröfning af en administrativ angelägenhet, som *uteslutande* rör Sverige, hänsyn uteslutande tages till svenska förhållanden, så är det ett förbiseende, som jag tror, att både departementschefen och Kongl. Maj:t ofantligt väl kunna smälta. Jag tycker, att det skulle hafva varit mycket mer klandervärdt, om man icke tagit hänsyn till svenska förhållanden, utan företrädesvis fäst sig vid utländska.

Vidare finner utskottet, efter, de uttalanden från utländska förvaltningar, för hvilka komitén redogjort, och hvaraf framgår, att så godt som öfver allt annorstädes afsevärda besparingar vitsordats hafva framgått såsom resultat af reformen, egendomligt, att densamma skulle hos oss utfalla i helt motsatt riktning. Ja, det kan så tyckas, men liksom man på det medicinska området kommit till den egendomliga erfarenheten, att hvad som botar skräddare dödar skomakare, kan det mycket väl inträffa, att hvad som på det administrativa området kan vara lämpligt för ett land kan i ett annat land hafva alldeles motsatt verkan. Och att denna reform icke skulle föranleda till besparingar, derom har generalpoststyrelsen lemnat temligen utförlig utredning. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det är icke *telegrafstyrelsen*, som alltid motsatt sig reformen, utan att det är *poststyrelsen*, hvilken förut varit vänligt stämd för densamma, som nu gör dessa uttalanden. Generalpoststyrelsen beräknar nemligen, att till den kostnad, som komitén beräknat uppstå genom

verkens sammanslagning, bör läggas först en post på 6,500 kronor för sjelfva centralförvaltningen, enär en souschef onekligen kommer att behövas. Vidare beträffande distriktsförvaltningarna har generalpoststyrelsen ansett, att 8,200 kronor böra tilläggas och beträffande lokalförvaltningarna 47,500 kronor. (Generalpoststyrelsens motive-ring återfinnes i bilagan 1 under 7:de hufvudtiteln.) Sammanlagda tillökningen skulle således utgöra 62,200 kronor. Vidare har generalpoststyrelsen ansett, att från den genom sammanslagningen beräknade besparingen 95,000 kronor skulle dragas först 30,000 kronor, som beräknats uppkomma genom ordinarie tjänstemäns utbyte mot extra, och vidare 30,470 kronor, sammanlagdt således 60,470 kronor. Drages detta från den beräknade besparingen 95,000 kronor, blir besparingen blott 34,530 kronor, och drages denna senare summa från den ofvan nämnda tillökningen 62,200 kronor, blir det i stället för en besparing af 95,000 kronor enligt generalpoststyrelsens uppfattning en ökad utgift af 27,670 kronor. Detta skulle blifva det ekonomiska resultat af sammanslagningen.

Beträffande tjänstemännens ställning säger generalpoststyrelsen på sidan 7 i samma bilaga: »Antalet ordinarie tjänster skulle nemligen på det hela minskas med icke mindre än 74, medan antalet extra biträden komme att väsentligen ökas, hvartill kommer, att, på sätt telegrafstyrelsen frambållit, utsigterna till befordran under den första tjänstemannauppsättningen i det gemensamma verket komme att nästan alldeles försvinna. Medelåldern för befordran till ordinarie tjänst, hvilken för närvarande inom postverket utgör 36 år, skulle efter föreningen, enligt hvad generalpoststyrelsen anför, för den väsentligt tillökade extra tjänstemannapersonalen infalla först mellan 40 och 50 år. Föreningen skulle alltså, långt ifrån att medföra en förbättring af tjänstemannapersonalens ställning på det hela, i stället försämra densamma och detta i så afsevärd grad, att man väl kan hafva skäl att befara, att den afmatning i intresse för tjänsten, som förmörkade framtidsutsigter icke kunde undgå att medföra, komme att inverka menligt på personalens tjänsteduglighet.» Det är generalpoststyrelsens omdöme om den föreslagna sammanslagningen.

Nu skulle man vänta sig, att, sedan poststyrelsen granskat komiténs beräkningar, utskottet skulle ingå i någon granskning och vederläggning af generalpoststyrelsens beräkningar, men detta har det icke gjort, utan säger tvärtom: »utan att ingå i närmare granskning af de sålunda gjorda yrkandena, vill utskottet blott framställa några erinringar med anledning af departementschefens ofvanberörda yttrande», och dessa erinringar röra sig egentligen om möjligen uppkommande besparingar i utgifterna för inventarier, skrifmaterialier o. d. samt för lokaler och dessas belysning, uppvärmning, renhållning och städning. Det har redan af chefen för finansdepartementet bemötts, hvad betydelse detta skulle kunna hafva. Utskottet säger vidare, att »utskottet delar visserligen departementschefens mening

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

derom, att föreningen — genomförd enligt de af komitéu uppställda grunder och under förutsättning, att den af komitéu uttalade förhoppningen, att verkens genom föreningen förbättrade ekonomi skulle göra det möjligt att bereda särskildt de lägre klasserna af tjenstemän tillökning i aflöning, icke komme att realiseras — möjligen skulle försämra tjenstemannapersonalens ställning, hvarförutom vissa af de fördelar för allmänheten, hvilka genom föreningen ansetts uppstå, af komitéu öferskattats». Men jag frågar: då det icke uppstår några besparingar för statsverket, utan i stället ökade utgifter, då, såsom utskottet medgifvit, tjenstepersonalens ställning försämras och icke någon väsentlig fördel för allmänheten uppstår, hvad återstår då af hela den bebadade härligheten?

Utskottet säger vidare, att »utskottet, som sålunda anser en förening af de båda verken böra åstadkommas, har dock icke funnit nödigt att nu närmare uttala sig i denna fråga». Utskottet gör här å nyo en »kringgående rörelse», och under medgifvande att kringgående rörelser kunna i strategiskt hänseende hafva en stor betydelse, synes mig dock, att den kringgående rörelse, som utskottet här gör, har mera likhet med den, som fått sitt uttryck i ett vulgärt ordspråk, som jag nu icke anser mig behöfva återgifva.

Beträffande de båda verkens förening under en chef, kan jag icke heller finna lämpligheten eller ens möjligheten deraf. Att tillskapa en generaldirektör med en löneinkomst af 14,000 kronor tycker jag till en början ur finansiell synpunkt icke vara mycket tilltalande, och dessutom anser jag det vara alldeles omöjligt, att *en* chef skall kunna öferskåda hela förvaltningen inom ett så stort område som postens och telegrafens tillsammans. Jag vill blott anföra, huru afgörömlen ökats genom postsparbanken. Antalet ärenden, som afgjordes af ordföranden, utgjorde 1889 5,446 och 1891 uppgingo de till 19,281. Det är 31 per dag. Om man nu antager, att ordföranden för postsparbankens räkning dagligen egnar 2 timmar, skulle detta utgöra 15 ärenden i timmen, och jag tycker, att det skall fordras en ganska god andlig konstitution för att kunna smälta ett sådant antal mål.

Denna sammanslagningsfråga har nu fått ofantligt ökad svårighet genom postsparbankens inrättande och den kolossala utsträckning, som telefoninrättningen fått. Jag ber att i det afseendet få uppläsa hvad som år 1882 anfördes af dåvarande chefen för finansdepartementet, herr Themptander. Han säger: »men — och härvid kommer jag till det skäl, som för mig är bestämmande, att tillstyrka den af Riksdagen å bane bragta frågans undanskjutande för det närvarande — det torde kunna antagas, att snart äfven i vårt land liksom redan i flera andra af Europas stater ett nytt fält öppnar sig för postförvaltningens verksamhet. Jag syftar naturligtvis härmed på den fråga, för hvilken jag redan förut haft tillfälle att några gånger påkalla Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet, nemligen den om inrättande af en under statens garanti och förvaltning stäld

allmän postsparbank, hvilken genom de särskilda postanstalterna i orterna träder i beröring med allmänheten. För denna viktiga frågas närmare utredning och bearbetande har Eders Kongl. Maj:t den 16 sistlidne december förordnat en särskild komité, och om, såsom jag hoppas, resultatet af de förarbeten, som äro denna komité anförtrodda, skall blifva, att äfven Sverige tillegnar sig en institution, hvars stora betydelse för sparsamhetens befrämjande i andra länder icke ens behöft mer än ett fåtal af år för att till fullo bekräftas, komma i följd deraf att postverket påläggas nya trängna och ansvarsfulla göromål i den omfattning, att jag näppeligen kan antaga, att telegraf-tjänstgöringen derefter åtminstone i allmänhet kan handhafvas af samma personal, som bestrider de med postbefordringen och sparkasserörelsen förbundna bestyr.» På samma gång berör han äfven den betydelse en utvidgad telefonrörelse kan komma att hafva och anser i följd deraf fördelaktigast, att frågan om sammanslagning tills vidare uppskjutes. Man ser således, att föredragande departementschefen 1882 hade i väsentlig mån samma uppfattning som den nuvarande föredragande departementschefen.

Den föregående talaren uppläste hvad generalpoststyrelsen i detta fall yttrat. Jag skall icke upptaga tiden med att uppläsa det å nyo, men jag tror, att han slutade litet för tidigt. Generalpoststyrelsen säger nemligen på ett annat ställe, att den hyser den mening, »att till följd af hvarterda verkets under senare tider utvidgade verksamhet — i all synnerhet telegrafverkets efter telefonens tillkomst — föreningsfrågan numera i viss mån kommit i ett förändradt läge, och att till följd häraf genom de begge verkens förenande numera icke kunde uppnås lika betydande fördelar, som generalpoststyrelsen i tidigare afgifna underdåniga utlåtanden antagit». Här slutade den förre talaren uppläsningen, men poststyrelsen tillägger: »och att således ännu mindre skall kunna vinnas ett så gynsamt resultat, som de af komiterade uppgjorda kalkyler framvisa». Den föregående talaren ville, att denna fråga skulle fortfarande blifva en öppen fråga. Jag har en motsatt uppfattning. Jag är i allmänhet rädd för allt för länge »öppna frågor», enär jag är öfvertygad, att de icke kunna föranleda till något resultat. Jag tror icke, att vi böra göra denna fråga till någon ny kommerskollegiifråga. Hvad som komme att vinna på en sådan behandling, icke vore det Riksdagens anseende och allra minst statsutskottets. Derfor, så snart man fått klart för sig, att en ifrågasatt reform icke kan genomföras, anser jag det vara skäl att afskrifva densamma. Det är af den orsaken som jag yrkar uteslutande af hela den motivering, som statsutskottet uppställt på sidorna 18 till och med 23.

Hvad den nu föreliggande semesterfrågan beträffar, har jag redan inom utskottet uppträdt för Kongl. Maj:ts förslag i detta fall; och jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att dessa tjenstemän äro ställda i en exceptionel och ofördelaktigare ställning än andra statens

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

Ang. semester för vissa post-tjenstemän. tjenstemän i så måtto, att de åtminstone icke i regeln få åtnjuta söndagshvila.

(Forts.)

Det yttrades i utskottet såsom skäl emot semesters beviljande att dessa tjenstemäns göromål i allmänhet voro mekaniska, men jag ber att få fästa särskild uppmärksamhet på resepostexpeditörerna, som 360 dagar om året, eller kanske något mindre, få skaka i postkupéerna. Det är visserligen en »mekanisk» sysselsättning, men en sådan som onekligen icke är af mycket behaglig beskaffenhet.

Jag tycker därför, att hela denna fråga verkligen har all bilighet för sig, och att undanskjuta den, till dess den evinnerliga frågan om verkens sammanslagning är afgjord, förefaller mig i högsta måtto olämpligt, ty på sådant sätt få posttjenstemännen ingen semester.

Jag skall därför, herr talman, bedja att få yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t i detta fall föreslagit, sådan denna framställning blifvit affattad i den reservation, som herrar Björnstjerna, Tamm och jag afgifvit.

Herr Billing: Den plats som blifvit mig anförtrodd i statsutskottet gör det till en pligt för mig att med några ord besvara de två sista anförandena.

Den debatt, som nu här pågår, har rört sig i tvenne linier. Å ena sidan har man afhandlat den stora frågan om post- och telegrafverkens sammanslagning, och diskussionen om denna fråga har haft till syfte att motivera förslaget om uteslutande af ett stycke af motiveringen i utskottets betänkande.

Den andra linien under debatten har rört sig om semesterfrågan. Jag ber att få säga några ord om hvardera af dessa båda punkter. Om den stora frågan rörande sammanslagning af post- och telegrafverken skall jag icke vidlyftigt yttra mig. För att utreda den frågan behöfves det en så stor och vidlyftig undersökning, att en hel stor bok vore dertill af nöden. Dessutom hafva herrarne redan hört så mycket derom i dag, att herrarne äro trötta och bestämdt icke skulle lyssna till hvad jag sade i frågan, äfven om jag vore mycket mer sakkunnig än jag är. Och i synnerhet skall jag icke inlåta mig derpå af det skäl, att jag mycket lätt skulle kunna komma att säga saker, som icke vore så fullkomligt säkra, eftersom jag sjelf icke är synnerligen inne i ärendet. Blott en punkt i den siste talarens anförande skulle jag vilja besvara, nemligen den då han vill bemöta utskottets invändning, att man icke tagit hänsyn till erfarenheterna i utlandet. Då föllo verkligen hans ord så, att man icke borde taga hänsyn dertill, utan till förhållandena i vårt eget land. Alltså, om man sätter upp saken i en sats, så motiverar han som så: att taga hänsyn till utlandets erfarenhet är lika med att icke taga hänsyn till erfarenheten i Sverige, och om man vill taga hänsyn till erfarenheten i Sverige, kan man icke på samma gång taga hänsyn till erfarenheten i utlandet. Han belyste detta

med det gamla ordspråket, att hvad som gagnar en skraddare, dödar en skomakare. Detta kan hända, men det är icke sagdt, att det sker, ty det är möjligt, att det, som gagnar en skraddare, också kan gagna en skomakare. Detta får man väl medgifva.

Men jag vill icke gå längre i besvarandet af dessa yttranden; jag ber blott att få fästa uppmärksamheten på en sak, som förekommer mig besynnerlig hos den siste ärade talaren. Han argumenterade starkt och länge för att ur motiveringen till utskottets betänkande få bort den del, hvori utskottet uttalar såsom sin åsigt, att de båda verken, post och telegraf, skulle kunna förenas. Men hvad föreslå han och hans medreservanter sjelfva? Detta finner man på sid. 100 i betänkandet, der både herrar Tamm och Casparsson föreslå i sin reservation följande förändrade lydelse af utskottets yttrande: »utskottet, som icke funnit sig genom de af departementschefen mot en sammanslagning af post- och telegrafverken anförda skäl öfvertygadt derom, att en sådan ej kan medföra afsevärda fördelar» o. s. v. Men det är ju icke stor skilnad mellan hvad utskottet sagt och reservanternas anförda yttrande. Utskottet kan icke instämna i de anmärkningar departementschefen framställt mot förslaget om post- och telegrafverkens sammanslagning; reservanterna hafva icke funnit sig öfvertygade af samme departementschefs framställning, att icke fördelar kunna vinnas genom en förening. Hvilken himmelsvid skilnad finnes mellan dessa båda uttalanden? Jag kan verkligen icke finna, huru herrar Tamm och Casparsson kollationerat sin reservation. Herr Tamm har med densamma menat, att frågan om sammanslagning är öppen och bör hållas öppen. Herr Casparsson har nyss påstått motsatsen. Men huru kan herr Casparsson säga, att frågan icke bör hållas öppen, då han på samma gång anser de af finansministern anförda skälen icke hafva varit öfvertygande för honom. För mig synes skilnaden mellan utskottets framställning rörande denna punkt och reservanternas egentligen vara den, att under det att utskottet motiverat, hvarför det icke anser finansministerns framställning öfvertygande, hafva reservanterna helt diktatoriskt sagt: »att de icke funnit ministerns skäl öfvertygande». Härvid kommer jag att tänka på en nyckfullhet, som understundom framträder i diskussionen. Om utskottet helt enkelt skrifer, att det icke anser de anförda skälen öfvertygande och därför afstyrker något framställt förslag, får det uppbära klander, att det skrifer så förnämt och icke anser sig behöfva närmare motivera hvad det föreslår. Denna gång har utskottet, såsom mig synes, anført ganska goda skäl för den slutsats, hvartill utskottet kommit, och nu får det påskrifvet äfven härför.

Så mycket om det ena ämnet för den pågående diskussionen. Jag öfvergår nu till det andra, semesterfrågan. Jag får då fästa uppmärksamheten derpå, att rörande denna fråga föreligga i betänkandet tre förslag: det första innehålles i herrar Casparssons och Tamms m. fl. reservation, som yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag

*Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

Aug. semester
för vissa post-
tjenstemän.

(Forts.)

om beviljande af semester åt hela tjenstemannapersonalen vid postverket. Vidare föreligger utskottets förslag, som afstyrker det kongl. förslaget på den grund, att man icke bör bevilja semester åt denna personal under någon form, förrän post- och telegrafverken blifvit sammanslagna; det tredje är den af andra reservanter samt äfven af mig framlagda reservationen, som uttalar en uppfattning, som ligger emellan de båda andra, af innehåll att denna semesterfråga är af allvarlig natur, samt att något i frågan kan och bör göras. om än icke steget nu kan och bör tagas så stort som Kongl. Maj:t föreslår.

För lämpligheten att bereda semester åt hela postpersonalen anföras tvenne skäl. Det ena är behovet af ledighet, det andra behovet af ökad kontroll. För oss, som underskrifvit den sist omnämnda reservationen, har det andra skälet mindre att betyda än det första, ty vi tro icke, att införandet af semester skulle medföra i så hög grad ökad kontroll. Vi anse nemligen, att tillräcklig kontroll på andra vägar kan erhållas. Det första skälet betyder mer. För min del åtminstone medgifver jag gerna, att en stor del af postpersonalen behöfver semester samt att billighet och rättvisa kräfvat, att de få sådau; men en annan sak är, om lika starka skäl tala för att *alla* inom postverket tjenstgörande böra hafva semester. Derpå tviflar jag. Jag tror, att det är stor skilnad emellan tjenstemän i posten på ett ställe och på ett annat samt mellan deras tjenstgöring. Postexpeditörerna i stad t. ex. tjenstgöra ofta hela dagen igenom, medan motsvarande tjenstemän på landet kunna hafva endast några få timmars daglig tjenstgöring; medan den ene tjenstgör i ett mörkt och osundt postkontor, är den andre i afseende på arbetslokal bättre lottad och kanske tjenstgörande i någon utmärkt helsosam landsort. Jag tror, att man således icke skall kunna neka till, att det är stor skilnad mellan behovet af ledighet för posttjenstemän på olika ställen, och det synes mig icke vara en opraktisk utväg att närmare undersöka saken och försöka komma med ett mindre långt gående förslag för att bereda den tjenstepersonal, som verkligen är i behof deraf, en nöjaktig semester.

Vidare tror jag icke, att man bör aldeles skjuta undan en, såsom jag anser, berättigad invändning, som göres från Andra Kamraren, nemligen att det är dock en allvarlig sak att såsom allmän grundsats uppställa regeln, att alla tjenstemän inom ett verk böra beredas semester, ty det går väl icke för sig att utföra detta på alla områden af förvaltningen. Man säger visserligen, att här är blott tal om posten, men å andra sidan kan icke förnekas, att om man nu beviljar den föreslagna förmånen åt tjenstemännen i ett så stort verk som posten, så är detta en ytterligare anledning att fordra samma semester för allt hvad arbets- och tjenstemän heter i landet. Detta vore kanske ändå väl mycket begärtdt.

Det är icke roligt att tala mot en sak, som man gerna skulle vilja vara med om, ty hvem ville icke, om det läte sig göra, vara

med om att alla dessa tjänstemän finge semester, men då så starka skäl tala deremot, synes det mig som man i detta fall borde nöja sig med hvad möjligen vid denna Riksdag står att vinna, samt hoppas, att vid en följande förmånen af semester skall kunna beredas åt en del af posttjänstemännen, dem som bäst behöfva det.

Det är på denna grund jag yrkar bifall till punkten a) med de motiv, som af herrar Bohnstedt och Boström m. fl. jemte mig blifvit föreslagna.

Herr Fränckel: Såsom kammaren torde finna af det föreliggande betänkandet, är reservanternas antal från denna kammare så stort, att man nästan kunde på denna grund vara tveksam, huruvida en så lång diskussion skulle vara behöflig om föreliggande punkt, då utgången är gifven; men det torde närmast vara beroende derpå, att frågan om post- och telegrafverkens sammanslagning redan nu vid behandlingen af föreliggande fråga kommit på tal, ehuru, enligt mitt förmenande, semesterfrågan faktiskt icke beröres af dessa båda verks sammanslagning. Den punkt som nu diskuteras gäller ju, huruvida Kongl. Maj:ts framställning om obligatorisk semester utan löneafdrag bör beviljas åt alla posttjänstemän, och för min del kan jag icke förstå, att denna fråga kan vara beroende på, huruvida post- och telegrafverken böra sammanslås eller icke. Således kan jag icke heller för min del gilla, att utskottet i motiveringen till föreliggande betänkande ingår i någon polemik med Kongl. Maj:t och deruti vill påstå, att Kongl. Maj:t i afseende å den nu afgjorda frågan om ofvannämnda verks sammanslagning bort komma till ett annat slut. Enligt mitt förmenande är det Riksdagens rätt och skyldighet att, i fall Riksdagen icke är nöjd med det i detta fall fattade nådiga beslutet, den får aflåta en ny skrivelse i ämnet; men, såsom frågan nu föreligger, synes mig hvarje polemik mot de åsikter, hvilka vid detta besluts fattande blifvit af Kongl. Maj:t uttalade, alldeles icke på sin plats. För min del får jag således på det varmaste understödja den åsigt, som chefen för finansdepartementet här vid lag i dag framställt, att motiveringen, som i utskottets betänkande förekommer på sid. 18—23, bör ur betänkandet utgå, samt föreslå att man här håller sig till den föreliggande frågan, huruvida semester bör åt postpersonalen beviljas eller icke. Hvad då denna beträffar, är jag af samma åsigt som den siste ärade talaren och kan således icke för min del vara med om att bifalla Kongl. Maj:ts förslag i detta moment. En ärad talare, herr Casparsson, har sagt, att utskottets enda egentliga skäl för afstyrkande af föreliggande moment skulle varit, att ännu icke framställning kommit till Riksdagen om de ifrågavarande verkens sammanslagning, men jag har redan påvisat, att just i den reservation, som herr Billing m. fl. afgifvit, är hela denna fråga ur motiveringen borttagen. Reservanternas hafva här ställt sig på samma ståndpunkt, som Riksdagen sjelf intog 1882, då semesterfrågan afstyrktes på

Ang. semester
för vissa post-
tjänstemän.

(Forts.)

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

helt andra grunder. Härtill kommer ytterligare det skälet, att Riksdagen så nyligen som 1892 uttalat sig om postverkets förvaltning, och det torde då vara mindre lämpligt att redan 2 år derefter, innan man sett, huru de då beslutade åtgärderna utfalla, frånga den ståndpunkt i afseende på kontrollen, som Riksdagen i sin då aflåtna skrifvelse intog. Det torde tillåtas mig att i herrarnes minne återkalla, att Riksdagen der uttalade sig på följande sätt: »Hvad angår förslaget om beredande af semester utan minskning i inkomster åt tjenstemännen vid postanstalterna, så synes det först och främst, att, om en dylik förmån beredes postpersonalen, anspråk på erhållande af enahanda förmån snarligen kunna motes från telegrafpersonalens sida, hvilka anspråk i sådant fall svårigen kunna afvisas. Riksdagen stode således, så vidt man kan se, inför en långt större utgift än statsverkspropositionen utvisar.»

Riksdagen har således så nyligen som 1892 angående den i sammanhang med beslutet om tillsättande af distriktsinspektörer ifrågasatta utsträckningen af posttjenstemännens semester sagt, att densamma icke bör förekomma. Härmed vill jag visst icke förneka, att semester bör beredas åtskilliga posttjenstemän, men principiellt håller jag på den åsigt, jag tog mig friheten uttala redan i utskottet, att obligatorisk semester i detta fall är olämplig. Enligt min åsigt bör ledighet beredas vederbörande, då sådan är behöflig, och behovet deraf torde böra prövas af vederbörande styrelse. Sådana arrangement äro redan vidtagna inom andra förvaltningar, speciellt vid jernvägarne, och förslag i sådan riktning föreligger nu med afseende å telegrafverket. Under sådana förhållanden, innan frågan i dess helhet blifvit pröfvad och tillfälle erbjudits att jemföra förhållandena inom andra embetsverk, torde det icke vara tillrädligt att införa obligatorisk semester i *ett* särskildt.

Efter hvad jag nu yttrat, får jag för min del förklara, att jag måste ansluta mig till utskottets förslag till kläm, men i afseende på motiveringen håller jag till det yrkande, som först framställdes af herr Tamm, nemligen att ur densamma bör utgå hvad som förekommer på sid. 18—23, men att derutöver motiveringen för afslagsyrkandet å Kongl. Maj:ts framställning bör affattas så som herrar Billing m. fl. reseranter föreslagit.

Då det nu icke är antagligt att, när telegrafverkets stat här föredrages, frågan om detta verks sammanslagning med posten ånyo kommer att diskuteras, ber jag att nu äfven få yttra några ord om denna sammanslagning. Visserligen kan önskvärdheten af en sådan åtgärd, principiellt sedt, icke förnekas, och goda skäl hafva derför vid flera tillfällen blifvit här framställda, men å andra sidan hafva förhållandena nu ändrat sig derhän, att jag måste instämma med dem som säga, att Riksdagens skrivelser och den kongl. propositionen med afseende på innehållet torde få anses vara qvitt. I det fallet har icke ännu blifvit påvisadt, hvad som förekommer i den kongl. propositionen angående 7:de hufvudtiteln, nemligen att general-

poststyrelsen, som förut varit intresserad för dessa båda verks sammanslagning, i sitt senast afgifna yttrande till Kongl. Maj:t frånträdtt sin förra åsigt och förklarar sig anse tidpunkten för en sådan åtgärd nu högst olämplig. Under sådana förhållanden och med åberopande af de många skäl, som i öfrigt tala för att de båda ifrågasvarande verken tills vidare få vara i fred, måste jag redan nu, och innan vi komma till frågan om telegrafverket, uttala såsom min åsigt, att denna fråga tills vidare torde få anses vara fallen och icke böra tagas upp igen, förr än det visar sig lika mycket af behofvet påkalladt som det var förra gången.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i mom. a).

Herr Casparsson: Med anledning af herr Billings mot mig rigtade, skenbart välgrundade förebräelse, att det skulle ligga en inkonsequens uti hvad jag i frågan anfört, jemfördt med den reservation jag under punkten 2:o afgifvit, ber jag att redan nu få lemna en förklaring, som jag eljest tänkt uppskjuta till dess punkten 2:o blifvit föredragen, nemligen att min reservation under punkten 2:o endast bör omfatta första delen, att Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af ett förslagsanslag af 25,000 kronor måtte af utskottet tillstyrkas, men att till följd af den ofantliga skyndsamhet, hvarmed ärendena behandlas och måste behandlas inom utskottet, så att reservationerna måste afgifvas knall och fall, har vid expeditionen ett fel insmugit sig, i det jag blifvit uppförd såsom deltagande äfven i den andra delen af här omtalade reservation. Jag hade visserligen kunnat på ett särskildt blad gifva misstaget till känna, men jag ansåg det icke vara af den betydenhet, att jag icke muntligen kunde meddela detsamma i kammaren, hvilket jag skall bedja att härmed få göra, och dermed torde förebräelsen för inkonsequens vara afvänd. Hvad sjelfva den nu föredragna punkten och den deri afhandlade frågan beträffar, torde så mycket mindre meningsskiljaktighet i kammaren vara att förvänta, som jag nu erfar, att semesterförslaget blifvit antaget i medkammaren.

Herr Reuterswärd: Hvar och en, som uppmärksamt genomläst statsrådsprotokollen rörande föreliggande fråga samt ytterligare med uppmärksamhet åhört, dels det yttrande statsrådet och chefen för finansdepartementet nu afgifvit och dels slutligen hvad en ledamot i statsutskottet, herr Tamm, här utvecklat, måste med mig vara ense derom, att Kongl. Maj:ts proposition bör bifallas. När herr Tamm hade ordet, gjorde jag några anteckningar af hvad han yttrade; bland annat förekom der, »att hvarje sak bör få gälla hvad den gälla kan». Detta gläder mig att höra, och jag hoppas, att denne statsutskottsledamot lägger sina egna ord på minnet samt undviker, så mycket möjligt är, att sammanblanda olika frågor eller göra dem så beroende af hvarandra, att de sedan svårligen nöjaktigt kunna lösas. Ty man kan icke med skäl om den föreliggande frågan

*Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.

(Forts.)

säga, att beviljande af semester åt en viss embetsmannaklass bör bero på, huruvida Riksdagen anser lämpligt i ekonomiskt afseende att sammanslå tvenne embetsverk. Är saken rättvis och billig i sig sjelf, anser jag, att Riksdagen också bör behandla den alldeles oberoende af hvad den kommer att besluta rörande en organisationsfråga. Hvad punkten a) beträffar, ställer jag mig helt och hållet på den ståndpunkten, att då den föreslagna semestern synes både billig och rättvis, så bör den af Riksdagen accepteras.

Nämnde ärade talare återopade vidare flera underdåniga skrivelser, som Riksdagen gång efter annan till Kongl. Maj:t aflåtit rörande sammanslningsfrågan. Detta kommer mig att tänka på, att Riksdagen vid sådana skrivelser aflåtande bör vara försigtig, samt att, då de beslutas, fullt giltiga skäl böra vara för handen. Jag fruktar, mine herrar, att vi allt för ofta besvärat Kongl. Maj:t med begäran om utredningar, som både kostat penningar och varit tidsödande och som man nästan på förhand kunnat säga, att de blott skulle verka undanskjutande, icke upplysande för frågor, som de angått, men för detta sätt att gå till väga skulle jag vilja varna kammaren.

Det gladdde mig äfven att höra herr Tamm, då han yttrade, att vi icke blott i detta, utan äfven i andra afseenden böra stifta lagar, icke med återopande huru det i ena eller andra landet förfares, utan att vi böra lagstifta i våra ekonomiska frågor såsom det passar bäst för vår ekonomi och för våra förhållanden. Jag önskar blott, att den ärade talaren troget vill fasthålla vid denna princip, som enligt mitt förmenande är den enda rigtiga.

Den ärade talaren har i sin reservation yttrat, att denna fråga bör hållas öppen. Nu har jag nyss fått underrättelse derom, att Andra Kammaren bifallit Kongl. Maj:ts proposition, och det skulle förundra mig mycket, om Första Kammaren då fortfarande ville hålla frågan öppen. För min del anser jag det vara af stor vigt att få denna fråga bestämdt afgjord, så att vi slippa vidare tvista om saken. När en gång tiden är inne, samt behovet och nyttan af en sådan sammanslagning, som nu blifvit satt i fråga, göra sig kånbara, är jag fullkomligt öfvertygad, att regeringen icke skall underlåta att då för Riksdagen framlägga förslag derom. För min del önskar jag således icke att frågan hålles öppen, utan att den nu afgöres, så att vi slippa höra af den åtminstone under några riksdagar.

Herr Casparsson har redan besvarat herr Billings inlägg i frågan, så att jag behöfver således ej yttra något derom.

Emellertid yrkar jag för min del afslag på utskottets förslag i punkten a) och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, samt håller mig i afseende på motivering till den af herrar Tamm, Casparsson och Björnstjerna afgifna reservationen.

Herr Dickson, Robert: Frågan om en sammanslagning af post- och telegrafverken har länge stått på dagordningen och vid

flera tillfällen varit föremål för utredning, som slutligen utfallit så, att Kongl. Maj:t icke ansett den föreslagna förändringen låta sig göra, utan utsett chef för telegrafverket. Olika göromål hos de båda verkens lokala förvaltning synas mig också ådagalägga, att en förening icke är lämplig. I postanstalterna behandlas bref, postpaket, korsbandsförsändelser, postanvisningar, tidningsprenumeration och postsparbanksärenden. Telegraftjenstemannen expedierar telegram och telefonmeddelanden. På de olika hållen har man således alldeles olika sysselsättning, och den, som är utbildad i det ena verket tillhörande göromål samt bra deri, kan alldeles sakna utbildning i det andras. Sannolikt blefve en utbildning för båda verken mindre fördelaktig för det hela. Äfven har man åberopat utländska förhållanden. Helt visst förekommer i de större europeiska länderna, att dessa båda verk arbeta under en gemensam chef, som intager samma ställning som en departementschef hos oss. Han är en verklig politisk minister, och säkerligen finnas under honom i en eller annan form souschefer, som motsvara våra generaldirektörer för de olika verken. Jag kommer i fråga om föreningen af de båda verken att rösta för herr Tamms reservation och röstar äfven i fråga om semesteren med honom, dervid jag tillåter mig erinra, att en säker kontroll, att icke tjenstemannen är på balans, ligger deri, att han för någon tid frånträder sin befattning samt då redovisar allt hvad till tjensten hör.

Ang. semester
för vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande det nu föredragna momentet yrkats: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) af herr *Boström, Filip*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den förändrade motivering, som innefattades i den af herr Bohnstedt m. fl. vid förevarande punkt afgifna reservation; och 3:o) att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vidare anförde herr talmannen, att under öfverläggningen jemväl blifvit yrkadt, af herr *Tamm, Hugo*, att den del af utskottets motivering, som börjar med orden: »Af statsrådsprotokollet» (sid. 18) och slutar med orden »yttra sig i ämnet» (sid. 23), skulle utelemnas, men att herr talmannen, enär detta yrkande afsåge den till 1 punkten i sin helhet hörande motivering, ansåge lämpligast, att beslut i anledning af berörda yrkande fattades först efter det samtliga moment i punkten blifvit afgjorda.

Derefter framställdes propositioner i enlighet med de här ofvan under 1:o)—3:o) upptagna yrkandena; och förklarades propositionen på afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b) och c).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang. postver-
kets stater för
år 1895.

Mom. d).

Herr Tamm, Hugo: I anledning af det beslut, kammaren nyss fattade i afseende å mom. a), måste en ändring ske i mom. d). Då det äfven synes obehöfligt att upprepa orden »vid bifall till hvad utskottet i mom. a), b) och c) hemställt», anhåller jag om proposition på mom. d) så: »att Riksdagen, med beräkning af postverkets stater för år 1895 till följande belopp, nemligen:» och så vidare i öfverensstämmelse med reservationen.

Häri instämde herr *Reuterswärd*.

Sedan öfverläggningen beträffande det nu föredragna momentet förklarats slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på detsamma endast yrkats, af herr *Tamm, Hugo*, att kammaren, med beräkning af postverkets stater för år 1895 till följande belopp, nemligen:

aföningsstaten.....	kr. 3,065,600: —
öfvergångsstaten.....	» 2,400: —
indragningsstaten	» 593: —
pensionsstaten	» 89,325: —
omkostnadsstaten	» 4,737,000: —
oförutsedda utgifter	» 40,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.....	» 45,182: —
	<hr/>
	tillsammans kr. 7,980,100: —,

måtte bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 7,980,100 kronor, att utgå direkt af postmedlen.

Detta yrkande blef härefter på gjord proposition af kammaren bifallet.

Härpå upptog herr talmannen frågan om motiveringen beträffande 1 punkten i sin helhet, och sedan öfverläggningen derom förklarats slutad, biföll kammaren, på gjord proposition, det af herr *Tamm, Hugo*, i nämnda hänseende framställda, här ofvan omförmälda yrkande.

Om anslag till
telegrafverket.

2 punkten.

Herr *Tamm, Hugo*: Då nu kammaren fattat beslut i afseende å semester för posttjenstemännen, förefinnes, enligt min tanke, intet skäl att afslå den under denna punkt begärda semestern, så mycket mindre, som den icke kommit att få en så vidsträckt omfattning som beträffande postverket. Telegrafstyrelsen har nemligen varit tvungen, på grund af särskilda förhållanden, att begära semester endast för dem, åt hvilka styrelsen efter pröfning beviljar sådan förman, hvartill ytterligare kommer den inskränkuing, att semester skall kunna beviljas allenast dem, som tjenstgjort 5 år på ordinarie

stat. Telegrafstyrelsen har förklarar sig icke kunna under nuvarande förhållanden ifrågasätta utsträckning af rätten till semester längre. Som lika behjertansvärda behof här föreligga som någonsin för poststaten, får jag anhålla, att, på denna grund, Kongl. Maj:ts framställning under punkten a) måtte bifallas.

I afseende å motiveringen får jag, i likhet med herr Casparsson, säga, att jag icke riktigt vill stå för densamma. Det har nemligen i denna motivering inkommit ett stycke, som herr Reuterswärd alldeles riktigt förklarade svära emot det föregående beslutet. Det är nemligen stycket på sid. 60 i betänkandet, som börjar med orden: »Vid behandlingen af Kongl. Maj:ts framställning» och slutar med: »synnerlig uppmärksamhet». Om den ifrågasatta föreningen hafva vi redan fattat beslut och vi vilja väl icke uttala, att en sådan förening absolut bör ega rum. Jag anser således, att detta stycke bör ur motiveringen utgå och utbytas mot följande uttalande i den af mig med flere vid punkten afgifna reservation: »Af statsrådsprotokollet o. s. v. — — — — synnerlig uppmärksamhet.»

Detta uttalande innebär ju intet annat, än att vi icke inse, att Kongl. Maj:t bör anse frågan så för all framtid fallen, att icke de afsevärda fördelar böra tillvaratagas, som kunna vinnas af ett samarbete genom sammanslagning, der det kan ske. Jag gör detta yrkande därför, att, såsom jag i mitt anförande vid föregående punkt yttrade, det onekligen vore önskvärdt, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet kunde, utan sammanslagning, ordna så, att samverkan på vissa ställen egde rum. Något annat innehåller icke denna motivering, och vågar jag därför anhålla om proposition på densamma.

Herr Boström, Filip: Då kammaren nyss beslutat, att semester skall utgå för posttjenstemännen, och då det skäl, som utskottet i den nu föredragna punkten anført för afslag å Kongl. Maj:ts proposition, icke längre håller streck, »då dessa frågor endast i sammanhang böra vinna lösning», anser jag icke några skäl föreligga att stå fast vid det beslut, hvartill utskottet kommit, och anhåller jag att få förena mig med herr Tamm i det af honom framställda yrkande.

Herr Tamm, Hugo: Jag anhåller om proposition på klämman, så lydande: att kammaren, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende å semestern för tjenstemännen, i öfrigt bifaller utskottets förslag. Det är några smärre ändringar i detta förslag, på grund hvaraf det skiljer sig från Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan yrkats, dels att denna hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr Tamm, Hugo, att kammaren skulle godkänna Kongl. Maj:ts förslag

Om anslag till
telegrafverket.
(Forts)

Om anslag till telegrafverket. om beviljande af ett förslagsanslag å 25,000 kronor för beredande åt en del af personalen vid telegrafverkets lokalförvaltningar af tjänstledighet utan aflöningsafdrag och med den ändring, som deraf föranleddes, bifalla hvad utskottet hemställt.

(Forts.)

Vidare anförde herr talmannen, att beträffande motiveringen blifvit yrkadt, af herr *Tamm, Hugo*, att kammaren, i stället för den del af utskottets yttrande å sid. 60, som börjar med orden »Vid behandlingen af Kongl. Maj:ts framställning» och slutar med orden »synnerlig uppmärksamhet», skulle godkänna följande uttalande i den af honom vid punkten afgifna reservation »Af statsrådsprotokollet etc. — — — synnerlig uppmärksamhet.»

Härefter gjordes propositioner i enlighet med de två yrkanden, som i afseende på utskottets i punkten gjorda hemställan förekommit; och förklarades propositionen på godkännande af herr Tamms förslag i denna del vara med öfvervägande ja besvarad.

Sedermera gjordes proposition på godkännande af herr Tamms beträffande motiveringen framställda yrkande; och förklarades denna proposition vara med ja besvarad.

3—14 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende, och

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 13 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 22, i anledning af justitieombudsmannens framställningar rörande dels ändring af 20 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875 och dels tillägg till 23 § i samma förordning.

1 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

2 punkten.

Ifrågasatt tillägg till 23 § i förordningen ang. inteckning i fast egendom.

Herr Berg, Gustaf: Jag begärde ordet, icke för att på något sätt klandra det slut, hvartill utskottet här kommit, ty i detta slut instämmer jag till fullo, utan för att, för min del, inlägga en gensaga emot den uppfattning, som hos justitieombudsmannen gjort sig gällande, den uppfattning nemligen, att en inteckning, som enligt 23:dje paragrafen uti förordningen angående inteckning i fast egendom blifvit efter anslag dödad, skulle kunna förnyas, och detta uti god och riktig ordning. Denna uppfattning har justitieombudsmannen uttalat, då han återgifvit och instämt i ett uttalande af justitieombudsmannen vid 1884 års riksdag. Det heter nemligen uti justitieombudsmannens embetsberättelse till nu pågående riksdag sålunda: »I justitieombudsmannens berättelse till 1884 års Riksdag framhålles, hurusom det händt, att inteckningar, som på grund af nyss anförda stadgande blifvit dödade, 'sedermera i föreskrifven ordning förnyats, åter lefvat upp och användts såsom säkerhet för penningeförsträckningar eller upplåtelser af nyttjanderätt m. m.' samt att 'hvarken lagstiftning eller vedertaget rättsbruk erbjöde någon fullt betryggande utväg att upptäcka och förhindra detta för realkrediten särdeles vådliga missbruk'.»

Nu vill jag obetingadt medgifva, att före införande af fastighetsböckerna, d. v. s. före år 1876, det väl kunnat hända, att en sådan dödad inteckning blifvit af domstol förnyad; utan att dervid någon försummelse kunnat anses ligga domstolen till last; men hvad angår tiden efter fastighetsböckernas införande, d. v. s. tiden efter 1876, så vill jag påstå, att en sådan inteckningsförnyelse, hvarom här är fråga, icke kunnat ega rum eller bort kunna ega rum annat än genom förbiseende af domaren. Forsigtigheten bjuder nemligen domaren att vid intecknings förnyelse granska inteckningsboken, och, hvad mera är, nödvändigheten bjuder det, eftersom förnyelsen ovilkorligen skall i inteckningsboken införas. Visar det sig vid denna granskning, att inteckningen redan blifvit dödad, så kan väl rimligtvis domaren icke tillåta sig att förnya en sådan dödad inteckning.

Detta i största korthet för att inlägga en gensaga emot justitieombudsmannens uttalande, och jag vill endast tillägga, att jag under min verksamhet i domarevärf aldrig sett ett fall, der en sådan efter anslag dödad inteckning blifvit förnyad.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Ang. *inteckningsboks vitsord m. m.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 23, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till lagbestämmelse i syfte att antingen vitsord må tillerkännas inteckningsbok eller beståndet af inteckning för nyttjanderätt, undantag och servitut göras beroende af inteckningens förnyelse.

Herr Unger: Det är ganska ledsamt, att jurister skola vara af olika meningar om en sak, som synes vara så pass enkel som denna. Man ser af motionen och lagutskottets betänkande, att både motionären och lagutskottet äro af den åsigt, att inteckningsboken icke har vitsord i fråga om öfveråriga nyttjanderätts-inteckningar, d. v. s. sådana, som äro öfver 10 år gamla. Som man vet, skola inteckningar för *fordran* förnyas inom 10 år, men nyttjanderätts-inteckningar behöfva icke förnyas, utan enligt paragraf 43 inteckningslagen gäller inteckning för nyttjanderätt fortfarande utan förnyelse, sedan den blifvit införd uti den i 61:sta paragrafen omförmälda bok. d. v. s. i inteckningsboken, men hafva de icke blifvit inskrifna i *inteckningsboken*, gälla de icke längre än i 10 år. Jag frågar då: hvad skall det vara för en handling, som har vitsord, att den gäller öfver 10 år, annat än just *inteckningsboken*. Nu säger lagutskottet, att det måste vara protokollet, som eger vitsord angående sådana inteckningar. Om jag ginge tillbaka ända till 1875 och funne, att en inteckning stode i protokollet, t. ex. i slutet af 1870-talet, men icke hade blifvit inskrifven i boken, är det väl alldeles uppenbart, att den *icke* gäller sedan 10 år förflutit, eftersom det enda vilkor, för att inteckning skall gälla öfver 10 år, är, att den skall stå i *boken*. Nu har man sagt, att det vore hårdt, om en sökande skulle förlora en sakrätt, därför att domaren slarfvat och icke skrifvit in inteckningen i boken, men sökanden är ju sjelf i tillfälle att genom det utdrag ur boken, som skall stå tecknad på protokollet, öfvertyga sig derom, att den verkligen är inskrifven. Det vore väl för öfrigt icke värre, att en inteckning blefve ogiltig genom domarens underlåtenhet att införa densamma i inteckningsboken, än derigenom att inteckningen icke kommit in uti konceptprotokollet, i hvilket fall den icke heller vore gällande. Det är under sådana förhållanden, som jag omöjligen kan gilla lagutskottets motivering. Jag gillar det slut, hvartill utskottet kommit, nemligen att herr Hasselrots motion icke bör föranleda till någon åtgärd, men det är på det skäl, att inteckningsboken redan har vitsord i fråga om dessa öfveråriga nyttjanderätts-inteckningar.

Med anledning af den uppfattning motionären har, att inteckningsboken icke har vitsord i fråga om öfveråriga nyttjanderätts-inteckningar, ordar han åtskilligt om, att det vore önskvärdt, att domaren skulle åläggas ersättningsskyldighet och ansvar, om han utfärdar origtiga bevis. Men så är redan förhållandet, och detta med rätta. Om jag utfärdar ett bevis, som icke tager upp någon

inteckning, som skall finnas, är jag både ersättnings- och ansvars-skyldig.

Ang. inteckningsboks vitsord m. m

Vidare talar motionären om, att inteckningsböckerna äro så illa förda, att de knappast kunna tillerkännas vitsord, utom naturligtvis på Öland, der de *numera* lära vara bra. Jag tror, att detta motionärens omdöme angående domares sätt att föra sina inteckningsböcker är orättvist. Så vidt jag kunnat erfaras, hafva icke på grund af origtighet i inteckningsböckerna några anspråk blifvit framställda emot domare, som försummat att ordentligt föra dem. Till följd af sin ofvan omförmälda, enligt mitt förmenande origtiga uppfattning derom, att inteckningsboken ej skulle hafva vitsord angående öfveråriga nyttjanderätts-inteckningar, utan att vid utfärdande af gravationsbevis nödigt vore att genomse inteckningsprotokollen allt från år 1876, kommer motionären till den åsigt, att domaren borde utfärda ett tilläggsbevis, som omfattade hvad som inhemtades af protokollen före de 10 sista åren, och att domaren vore berättigad derför taga lösen med 15 öre per år. Detta har lagutskottet icke inlåtit sig på, men utskottet har icke heller motsatt sig detsamma. Jag kan icke finna något stöd derför i expeditionstaxan. Der är lösen för ett hemman bestämd till 1 krona 50 öre, men om någon lösen derutöfver talar icke expeditionstaxan, hvarför jag för min del anser det vara orätt att taga en sådan lösen.

Då jag emellertid gillar det slut, hvartill utskottet kommit, så får jag yrka, att kammaren måtte, med ogillande af motiveringen, bifalla utskottets hemställan, att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, nemligen af det skäl att inteckningsboken, utan vidare lagstiftning derom, måste anses hafva laga vitsord angående öfveråriga nyttjanderätts-inteckningar.

Lagutskottet säger: »så länge protokoll öfver inteckningar skola föras, lærer detta böra tillerkännas vitsord framför boken». I allmänhet, ja, men omöjligt i afseende å dessa inteckningar, för hvilka det enda vilkoret är, att de skola stå i *boken*. Om jag funne, att de stodo än så många gånger i protokollet, men icke i inteckningsboken, så gälla de enligt åberopade 43 paragraf inteckningslagen ändock icke öfver 10 år.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan, *med ogillande af utskottets motivering*.

Herr Annerstedt: Den anmärkning, som den föregående talaren framstälde emot utskottets motivering, synes mig så till vida kunna vara befogad, som lagutskottets betänkande är något knapphändigt affattadt, derför att detta betänkande skulle inrymma — för att icke åstadkomma skiljaktigheter i fråga om motiveringen — både den mening i frågan, som den föregående talaren hade och hvilken åsigt delades af lagutskottes öfvervägande flertal, och den mening, som hystes af motionären, hvilken i detta ämne hade en afvikande åsigt.

*Ang. in-teck-
ningsboks vits-
ord m. m.*

Utskottet har ej någonstädes uttalat, att in-teckningsboken icke skulle hafva vitsord i afseende å de s. k. öfveråriga in-teckningarna. Lagutskottets flertal är i detta afseende fullkomligt enigt med den senaste talaren. Men lagutskottet anför, att in-teckningsprotokollet i allmänhet är hufvudhandlingen, och såsom ett skäl, hvarför man icke, på sätt motionären alternativt framställt förslag, kan tillerkänna in-teckningsboken vitsord framför protokollet, åberopar utskottet, att in-teckningsboken för närvarande i landet icke öfverallt är så beskaffad, att man utan vidare kan upphöja den till hufvudhandling och förvandla protokollet till ett bihang till boken. Helt säkert måste en sådan åtgärd, när den skall komma att vidtagas, ovilkorligen på sina ställen föregås af vissa undersökningar och rättelser i in-teckningsboken.

Det är dessutom hårdt, att man på vissa ställen, till följd af särskilda omständigheter, under en längre eller kortare tid underlåtit att föra in-teckningsbok, oaktadt lagen föreskref detta. I andra delar af landet åter har man af Kongl. Maj:t utverkat sig tillstånd att någon tid dröja med in-teckningsbokens uppläggande. Vid angifna förhållande kan man uppenbarligen icke för närvarande tänka derpå att vidtaga den af motionären ifrågasatta åtgärden att förändra förhållandet emellan boken och protokollet. Det är detta, som lagutskottet velat uttrycka med sin motivering.

Nu har visserligen den föregående talaren tolkat denna motive-ring så, att deri skulle ligga ett uttalande, att jemväl i fråga om öfveråriga in-teckningar boken skulle sakna vitsord. Jag måste dock bestrida, att denna mening ovilkorligen måste anses ligga i de af utskottet använda orden, hvilka, efter mitt förmenande, allt för väl kunna gifvas den tolkning, som ofvan angifvits.

Jag har erkänt, att utskottets betänkande är knapphändigt skrivet, men detta var föranledt af önskan att undvika en diskussion i kammaren om motiveringen, men en sådan har nu uppkommit, just till följd af det kua-ppt affattade betänkandet. Det är ett ytterligare exempel på, att då man vill undvika Scylla, faller man i Charybdis.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr tal-mannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Unger*, att denna hemställan skulle bifallas med ogillande af motiveringen.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 13 och 14 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

N:o 24, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 58 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

N:o 25, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till vissa ändringar i 3 kap. ärfdabalken, och

N:o 26, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet för egare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa afgälder,

biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard samt till lag angående jordfästning.

Herr Annerstedt: Jag tillåter mig att, såsom vanligt är vid behandlingen af större lagförslag, i afseende på sättet för förslagens föredragning vördsamt föreslå:

att de särskilda författningarna föredragas paragrafvis och hvar för sig afslutas, innan rubrik och titel till det föredragna förslaget behandlas;

att det vid öfverläggning om en paragraf må tillåtas att yttra sig icke blott öfver förslagens allmänna grunder, utan ock öfver andra paragrafer, som med den föredragna hafva nära sammanhang;

att vid förslaget till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, 5 och 13 §§ först föredragas och derefter den af utskottet ur dess förslag uteslutna 14 § af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet;

att utskottets hemställan föredrages näst efter det föredragningen af det förslag hemställan afser blifvit afslutad; samt

att utskottet, för den händelse lagförslagen eller något af dem skulle i vissa delar komma att af den ena eller andra kammaren återförvisas, må lemnas öppen rätt att, vid ärendets förnyade behandling, i afseende å de paragrafer, hvilka må hafva blifvit med eller utan förändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föränledas.

På framställning af herr talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande, hvarjemte kammaren biföll herr Annerstedts i afseende på utlåtandets föredragning framställda förslag.

Lagförslag om
enskild själa-
vård, konfir-
mation m. m.

1 punkten.

5 § i utskottets förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.

Herr Pettersson, Carl: Att tillståndet inom vår svenska kyrka icke är godt, är en allmän erfarenhet, som äfven bekräftas af detta lagutskottets utlåtande. Individualismen tager allt mer öfverhand med tillbakasättande af auktoritet och kyrklig myndighet. Detta visar sig i synnerhet af den reservation, som en af Andra Kammarrens ledamöter i lagutskottet, herr Kardell, framställt beträffande konfirmationsundervisningen; ty han menar, att denna undervisning skall blifva allt mindre behöflig, ju mer folkskolan växer ut och kan meddela en lärdom, som kan anses motsvara den presterliga konfirmationsundervisningen, hvarjemte nämnde reservant anser, att »aktningen för samvetsfriheten bör hindra antagandet af en lag, som tvingar föräldrar med från statskyrkan afvikande åsichter att sända sina barn till statskyrkliga nattvardsskolor». Och utskottet har kommit in på samma bana; dock går det icke så långt som den nämnde reservanten, men åtminstone afviker det från nu gällande sed och ordning, då det i § 5 mom. 2 föreslår följande stadgande: »då barn, som efter slutad undervisning pröfvats beredt att få tillträde till nattvarden, åstundar att varda deraf delagtigt, må sådant ej förvägras. Före nattvardsgången skall offentlig konfirmation, i den ordning kyrkohandboken föreskrifver, ega rum med de barn, som deri önska deltaga. Ej må barn af föräldrar eller målsman derifrån hindras.» Då man läser motiven till detta förslag finner man, att lagutskottet haft något besynnerliga tankar om förhållandena, och jag hörde detta bekräftas genom ett yttrande i utskottet. Vi veta, huru konfirmationen tillgår inom vår kyrka, och först och främst skola vi komma ihåg, hvaruti konfirmationen består, nemligen deruti att barnet, hunnet till mogen ålder, förklarar, att det bekänner den lära, hvari det blifvit upptaget genom dopet. Det är således barnets fria beslut, som uttalar sig genom de vid konfirmationen aflagda svaren på de frågor, som der framställas. Det hufvudsakliga i dessa frågor är ju tron på den treenige Guden, i hvars namn barnet blifvit döpt. Nu vill visserligen utskottet icke alldeles taga bort de tre frågorna, men säger, att de två andra som brukats vid konfirmationen äro öfverflödiga. Och utskottet menar, att man icke behöfver fordra en sådan bekännelse af barnet, emedan, säger utskottet, barnet kan vara lika värdigt och väl beredt att deltaga i den heliga nattvarden, då det har en stor längtan dertill, ehuru det icke kan gå in på att svara på de tre af presten på församlingens vägnar framställda frågorna. Jag undrar dock, huru det kan vara med den saken, om jag kan hafva någon så synnerlig längtan efter Herrens nådemedel och förening med honom i nattvarden, om jag icke med helt och uppriktigt hjerta kan besvara de

frågor, som ställas till mig vid konfirmationen. Emellertid, hörde jag i utskottet sägas, kan det icke behövas, att barnet svarar på de tre frågorna, ty det gör församlingen vid hvarje gudstjenst, då den bekänner sin tro på den treenige Guden; och barnet, som deltagar, instämmer med församlingen. Men det är dock skilnad på detta, då vid den allmänna gudstjensten trosbekännelsen uppläses och då barnet kommer fram vid konfirmationen, ty konfirmationen är en bekännelsehandling, och barnet bekänner, hunnet, som jag sade, till mogen ålder, sin tro och visar genom denna bekännelse, att det delar församlingens tro.

Men huru vill utskottet nu hafva det? »Då barn, som efter slutad undervisning pröfvats beredt att få tillträde till nattvarden, åstundar att varda deraf delaktigt, må sådant icke förvägras.» Nå, hvem skall då pröfva, om barnet är beredt till nattvarden? Det skall väl vara presten, och således blir det en handling mellan honom och barnet. Det blir icke en handling mellan församlingen och konfirmanden, utan mellan presten och barnet. Det blir en pröfning af barnet, men icke en pröfning allenast af barnets kunskaper, utan en pröfning af dess samvete och hjertelag. Således har utskottet, då det velat bevara den individuella friheten, så vidt jag förstår, kommit in på området för den katolska öronbikten, kommit in på ett hierarkiskt område, som icke stämmer öfver ens med vår lutherska kyrkas grundsatser. Och der se vi, huru lätt man kan halka öfver från evangelisk kult in på området för katolsk hierarkism eller frikyrkligt samvetstvång. Denna öfvergång är dock fördold för utskottet, som naturligtvis talar vackra ord i frihetens namn.

Då jag nu jemför utskottets förslag med Kongl. Maj:ts proposition, kan jag icke finna annat, än att allt talar till förmån för den senare. Jag får således för min del yrka afslag icke endast på 2:dra mom. 5:te § af lagutskottets förslag, utan äfven på de med spärrad stil tryckta raderna i 1:sta mom. af samma paragraf. Och ber jag således att få tillstyrka bifall till den kongl. propositionen oförändrad i 5 §.

Herr Billing: Då icke något annat yrkande blifvit gjordt, än om bifall till det kongl. förslaget i den föredragna punkten, kunde jag formelt sedt icke hafva någon starkare anledning att nu yttra mig, men jag anser mig dock böra åtminstone en gång hafva ordet i den mycket viktiga frågan, som här föreligger, och som har för mig det allra djupaste intresse.

Inledningsvis ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att en förändring, äfven den allra obetydligaste, uti Kongl. Maj:ts förslag innebär ett förkastande af hela lagförslaget och ett uppskjutande af hela frågan åtminstone i fem år. Ty antingen skall detta lagförslag antagas oförändradt eller också är det hela förfallet, då man väl icke kan förutsätta, att Kongl. Maj:t skulle sammankalla ett urtima kyrkomöte för att inhemta dess samtycke. Alltså, här

*Lagförslag om
enskild själa-
vård, konfir-
mation m. m.*
(Forts.)

Lagförslag om
enskild själa-
vård, konfir-
mation m. m.

(Forts.)

är icke annat alternativ än att antingen antaga Kongl. Maj:ts förslag oförändradt eller alldeles förkasta hela lagen. Jag ber nu att, i synnerhet, för att slippa utom i särskildt nödfall begära ordet en gång till, få yttra något om lagförslaget i dess helhet.

Mot det af Kongl. Maj:t framställda förslaget ha af utskottet blifvit gjorda egentligen två anmärkningar; en och annan liten obetydlig sådan fäster jag mig icke vid. Den ena göres mot 5 §, den andra mot 14 §. Den första förändring lagutskottet föreslagit, nemligen i 5 §, går derpå ut, att, då allt hittills konfirmandens undervisning afslutats med konfirmationen och konfirmationen varit ingången till den första nattvardsgången, lagutskottet vill borttaga denna konfirmation, så att de som genomgått konfirmandundervisning skulle utan att deltaga i konfirmationen kunna få deltaga i nattvarden. Jag vill nu icke inlåta mig på en lång teologisk diskussion om den föreliggande saken. Möjligen kunna för lagutskottets åsigt anföras några grunder. Men jag ber få nämna, att detta lagutskottets förslag är, så vidt jag vet, ett alldeles nytt uppslag i den teologiska diskussionen.

Här hafva i vårt land pågått i snart 40 år, ja i fullt 40 år, såsom herrarne veta, stora religiösa rörelser utaf ganska separatistisk natur. Målsmännen för dessa hafva gjort anmärkningar mot snart sagdt allt uti vår kyrkas ordning och framkommit med förslag till nya anordningar på mångfaldiga områden, men med all den uppfinningsrikedom man på den sidan haft i sin kritik och i sina förslag, har man dock, mig veterligt, aldrig tänkt på hvad här föreslagits af lagutskottet. Det har förekommit flere gånger, att barn icke velat låta konfirmera sig, att barn också icke velat gå till nattvarden, men aldrig, så vidt jag vet, inträffat, att något barn velat gå till nattvarden i vår svenska kyrka utan att hafva velat konfirmeras. Den föreslagna åtgärden är således alldeles ny och har ingen som helst grund i för handen varande känt behov.

Den andra hufvudförändringen, lagutskottet föreslår, är att utstryka 14 § i Kongl. Maj:ts förslag, hvilken meddelar kyrkan rätt att från nattvarden utesluta sådana personer, som gjort sig allmänt kända för ren förnekelse af allt hvad kristendom heter eller också föra ett ogudaktigt och förargelseväckande lefverne. Denna paragraf afser att kunna utesluta sådana från nattvarden, om hvilka man har de mest faktiska intyg, att de gå dit kanske mest och snarast för att drifva gäck med sakramentet. Är det för mycket att kyrkan har den magten? Det har aldrig satts i fråga i vår lutherska kyrka förr! Vi hafva nu i hufvudsak en sådan magt oss anvisad uti vår kyrkolag, fastän under former, som göra dess användande i hög grad odiöst genom sin offentlighet, genom sin rent juridiska karakter o. s. v. Nu begär man att få förfarandet ändradt till en rent enskild själavårdssak, utan yttre tvång och band. Ingen anmärkning har från separatisters, från kyrkans motståndares sida oftare rigtats mot henne, än just denna, att hon låter till sitt nattvardsbord

komma folk af allehanda slag. Kanske ligger i denna anmärkning något berättigande. Visst är åtminstone, att det är i högsta grad hårdt, och jag tror icke att det kan från någon synpunkt försvaras, att, om det kommer en ren hädare, som ena dagen offentligt uppträdte med hädelse och den andra dagen, för att visa sig riktigt stark i sin hädelse, anmäler sig till nattvarden, man då icke skulle få utsluta honom.

*Lagförslag om
enskild själa-
vård, konfir-
mation m. m.*
(Forts.)

Dessa äro lagutskottets hufvudanmärkingar; de andra äro endast bisaker och småsaker. Jag ber nu att få säga några ord om Kongl. Maj:ts förslag; men jag skall bespara herrarne alla teologiska utredningar.

Detta Kongl. Maj:ts förslag är utarbetadt af en dertill särskildt förordnad komité, som bestod af tre jurister och två teologer. De jurister, som der sutto, hade åtminstone icke gjort sig kända för att vilja underkasta sig något hierarkiskt tvång, och der fans äfven en representant för den friare riktningen inom vår kyrka. Komitén har enat sig om detta förslag. Sedan har förslaget varit före vid sista kyrkomötet. Detta kyrkomöte har — nu lemnar jag derhän om med skäl eller icke — fått förebråelse för att meningarna der ofta stodo delade mot hvarandra och att vid voteringarna frågor afgjordes med några få rösters skilnad. Detta bevisar, att de olika riktningarna inom vår svenska församling der voro representerade, och representerade af sjelfständiga personer. Denna lag om självården antogs emellertid utan någon votering. Den antogs med så godt som full enstämmighet, och alla kände, att här var ingenting annat föreslaget, än hvad som från kyrkliga grundsatser sedt, äfven om man fattade dem ganska fritt, måste fordras och måste finnas. Ett enigt kyrkomöte står nu för detta förslag, och det bör väl röraude den religiösa och teologiska sidan uppväga vitsordet från en del ledamöter i lagutskottet. Vidare vill jag betona — och detta ligger nära till hvad jag nyss sade — att detta förslag är ett uttryck för det kyrkliga medvetandet, icke för en skiftning inom kyrkan, utan för hela församlingens medvetande, sådant som detta har utvecklats sig allt ifrån reformationens tid. Och ännu en sak. Detta förslag är icke fiendtligt rigtadt mot något håll, det är icke någon antites. Man kan icke säga, att det är rigtadt t. ex. mot den liberala riktningen, mot de frireligiöse eller katolikerna. Nej, det är icke rigtadt mot någon sida, ty det rör rent inre kyrkliga angelägenheter. Huru mycket man läser det, skall man icke finna något, som innebär någon kritik eller dom öfver något främmande samfund, utan i detta förslag begär kyrkan endast att i sina rent inre förhållanden, i sitt allra innersta få ordning i sin lagstiftning, blifva fri från gamla omöjliga former och få bättre former. Då synes mig, som om detta förslag, om något, borde kunna påräkna Riksdagens understöd och bifall.

Man har klagat och man klagat alltjemt öfver sterilitet i den kyrkliga lagstiftningen. Det ena förslaget kommer fram efter det

Lagförslag om
enskild själa-
vård, konfir-
mation m. m.
(Forts.)

andra, och det säges i Riksdagen blott ett bleklagdt *nej*, därför att några hafva den individuella uppfattningen, att det kunde vara på annat sätt affattadt. Men, mine herrar, det är en skada för vår kyrka med en sådan sterilitet, att man icke skall kunna få något af värde genomfördt. Man klagar öfver att kyrkan icke vill reformera sig. Denna anklagelse är icke berättigad, men när hon försöker, säges det *nej*. Nu är här ett förslag, mot hvilket, det påstår jag, icke från kyrklig, teologisk, politisk eller kyrkligt politisk synpunkt några berättigade invändningar kunna göras; nog tror jag, att Första Kammaren skall bifalla detsamma.

Jag vill begagna detta tillfälle för att säga ett ord, som legat mig på hjertat länge, och det är, att den svenska staten bör tänka på hvad den har i sin svenska lutherska kyrka och anse sig uppfordrad att stödja henne. Andra religiösa faktorer bilda politiska partier. I utlandet står den romerska kyrkan med sin politiska center. På samma sätt är det med sekterna; så är det i svenska Riksdagen; der stå kyrkans motståndare, de frireligiöse, såsom ett kompakt sammanhållande parti, och de stödjas alltid af — för att nyttja en term — allt hvad radikaler heter. Dessa känna, att de i dem hafva sitt bästa stöd för att motarbeta allt hvad konservatism heter. Men vår lutherska, vår svenska kyrka, hon har icke bakom sig något politiskt parti. Hon kunde vänta och hoppas, att alla de som känna hvad hon betyder skulle stödja henne och att, om de också i detaljer kunna hafva olika meningar om henne, de dock skulle kunna underordna dessa under den stora vissheten att hon behöfves. Hon är, vår svenska lutherska kyrka, dock den kristliga magt, som uppfostrar vårt folk och håller det vid ett sundt religiöst och moraliskt lif. Jag skall icke tala om hennes hufvudsakliga uppgift, utan blott, eftersom jag står i en politisk församling, om hennes politiska betydelse. Den tror jag herrarne förstå, och om herrarne förstå den, så torden I medgifva, att jag har rätt att en gång begagna tillfället för att, så allvarligt som jag det kan, lägga på allas deras hjertan, som hafva insigt i denna sak, att besinna, att hon är värd att understödjas. Och hon *skall* understödjas, och man kan göra det utan att stöta eller sära någon, och därför tror och hoppas jag, att Första Kammaren skall antaga det kongl. förslaget, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Wieselgren: Kammaren har sig väl bekant, att den tredelning, som inom de politiska förhållandena eger rum i en höger, en center och en venster, jemväl gör sig gällande på det kyrkopolitiska området. Äfven der finna vi en höger, en center och en venster, hvilka representeras af de högkyrkliche, lågkyrkliche samt frikyrkliche. Den föregående ärade talaren anses tillhöra högern, och jag centern. Jag anser mig därför böra begagna tillfället att i allo instämma med hvad den föregående ärade talaren i fråga om antagligheten af detta förslag yttrat. Det är verkligen så, att åtminstone

inom högern och centern af det kyrkliga eller kyrkopolitiska partiet bör det ej kunna finnas någon betänklighet mot att godkänna detta förslag.

*Lagförslag om
enskild själa-
vård, konfir-
mation m. m.*

(Forts.)

Det är af den förste talaren i dag yttradt, att å lagutskottets förslag till ändring af denna 5:te paragraf individualismen har satt sitt märke. Jag vill anmärka, att om så är förhållandet, är det ju mindre underligt, då just i denna paragraf de mest individuella förhållanden emellan enskilda församlingsmedlemmar och församlingen äro berörda. Men åtminstone för mig är det ännu okänt, detta behof, som lagutskottet genom sina ändringsförslag velat tillgodose. Jag instämmer fullkomligt med herr Billing deruti, att, om verkligen nämnda behof gjort sig gällande, torde det åtminstone gäلت så enstaka fall, att man ännu icke kan säga att det eger anspråk på att genom lagstiftning tillgodoses.

Hvad beträffar det föreslagna uteslutandet af 14 §, hvilken jag anser såsom hela förslaget kärnpunkt, skulle jag på det djupaste beklaga om Riksdagen skulle tillåta sig en sådan åtgärd. Jag eger någon personlig erfarenhet om behovet af just denna paragraf i vår kyrkolagstiftning, då jag nemligen står såsom förman för ganska många prester i vår svenska kyrka, hvilka åter på grund af sin embetsställning stå i den närmaste beröring med de kanske djupast fallne inom vårt folk. Jag har den ena gången efter den andra varit i tillfälle att se in i dessa prestmäns ställning, då de just i det stycke, 14 § rör, hafva haft att göra med individer, om hvilka det knappast gifves möjlighet att hoppas något godt. Orden kunna låta stränga, men de äro dock ej för stränga, och när den föregående ärade talaren påminde om huruledes personer endast af gäckeri kunna förklara för sin själasörjare, att de önska få tillträde till Herrens heliga nattvard, kan jag just med dessa af mig antydda erfarenheter verificera, att sådant *kan* hända och *har* hänt; och jag måste säga: den lagstiftning, som icke sätter en ordets tjenare och nådemedlens förvaltare i den ställning, att han gent emot sådana personer kan säga sitt »nej», den har emot honom och emot den högre magt han representerar svikit sin pligt.

Jag är fullt förvissad om att ingen i denna kammare skall vägra att gifva desse våra prester, som ofta stå uti en ganska svår och djupt betryckt ställning, den hjälp, som ligger i antagandet och godkännandet af denna 14 §.

Jag anhåller att få yrka bifall till det föredragna kongl. förslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes 5 § med den lydelse, som af Kongl. Maj:ts föreslagits.

13 § i utskottets förslag.

På yrkande af herr *Billing* godkändes motsvarande paragraf utaf Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Lagförslag om
enskild själa
vård, konfir-
mation m. m.

(Forts.)

14 § af Kongl. Maj:ts förslag.

Godkändes efter derom af herr *Billing* framställt yrkande.

1—4 §§ i utskottets förslag.

Godkändes.

§ 6 i utskottets förslag.

Efter yrkande af herr *Billing* godkändes motsvarande paragraf utaf Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

7 och 8 §§ i utskottets förslag.

Godkändes.

9 § i utskottets förslag.

Kammaren godkände på yrkande af herr *Billing* motsvarande paragraf utaf Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

10—12 §§ i utskottets förslag.

Godkändes.

15—17 §§ samt ingressen i utskottets förslag.

På särskilda af herr *Billing* derom framställda yrkanden godkändes motsvarande delar af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Rubriken.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Lagförslag rör.
främmande
trotsbekännares
öfvergång till
svenska kyr-
kan.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 13 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag rörande främmande trotsbekännares öfvergång till svenska kyrkan.

Herr Annerstedt: Mot ifrågavarande utskottsbetänkande har jag, som ej haft tillfälle att deltaga i utskottets behandling af näst-föregående proposition, låtit anteckna mig såsom reservant. Skälen för denna reservation kan jag i korthet sammanfatta sålunda, att den af kyrkomötet antagna lagen vid dess granskning i högsta domstolen lemnades utan anmärkning af sex utaf dess ledamöter, under det att den sjunde afgaf det yttrande, som af lagutskottet åberopats, att, när sedermera förslaget kom till kyrkomötet, en af ledamöterna visserligen uttalade sig i den rigtning, som af lagutskottet i motiven för afslag anförts, men icke vann understöd af någon utaf kyrkomötets öfrige medlemmar, samt att kyrkomötet antog det kongl. förslaget utan vidare diskussion. Under sådana förhållanden synes det, enligt min uppfattning, vara föga sannolikt eller till och med mycket osannolikt, att lagutskottet skall kunna bättre än kyrkomötet uppfatta, hvad som i detta afseende motsvarar kyrkans behof. Det är nemligen från sådan synpunkt, som lagutskottets majoritet har afstyrkt den kongl. propositionen. Då jag antager, det kyrkomötet i detta afseende fullt riktigt fattar hvad kyrkan behöfver, vågar jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Lagförslag rör.
främmande
trosbekännares
öfvergång till
svenska kyr-
kan.*

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning afslog kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt, och biföll Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 13 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 29, i anledning af väckt motion med förslag till ändring i vissa delar af förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863.

1 punkten.

Herr Annerstedt: Vid sista års riksdag hade samme motionär väckt en motion, som bland annat innehöll de bestämmelser, som man nu föreslagit att införa i ifrågavarande paragraf af kyrkomötesförordningen. Motionen blef då i den delen af Första Kammaren afslagen. Det förefaller mig, som om man vid detta tillfälle ej behöfde ingå i någon pröfning af frågans realitet, då, såsom vi alla veta, något lagtima kyrkomöte icke under detta år förekommer och det icke lär vara antagligt, att Kongl. Maj:t för en fråga af den beskaffenhet som den ifrågavarande skulle sammankalla ett urtima kyrkomöte. Derfor synes det mig vara allt skäl, att Första Kammaren endast på denna formella grund i år afslår motionen. Jag yrkar afslag på utskottets betänkande.

*Ifrågasatt än-
dring i kyrko-
mötesförord-
ningen.*

Ifrågasatt ändring i kyrkomötesförordningen.
(Forts.)

Herr Casparsson: Lagutskottet har i år förnyat samma framställning som i fjol, nemligen att det skulle bestämmas, att med iakttagande att hvarje pastorat anses tillhöra det stift, hvarinom moderkyrkan är belägen, må två eller flere pastorat inom samma stift och valdistrikt om *gemensamt elektorsval* sig förena. När denna fråga förekom i fjol, tog jag mig friheten anmärka, att då elektorsval nödvändigt måste afse sjelfva valförrättningen, valhandlingen, och det icke fins någon form, hvarunder två eller flere olika pastorat kunna förena sig om gemensam valförrättning, är en sådan bestämmelse en fullkomlig omening. Första Kammaren beslöt också att ändra det och bibehålla det nuvarande uttrycket, som är att de kunna förena sig om *gemensam elektor*. Om därför den här frågan skulle återkomma till ett annat år, vill jag hemställa till lagutskottet, om det ej då skulle behaga iakttaga denna rättelse, så att det ej återkommer med denna omening om »gemensamt elektorsval», utan behåller det nuvarande uttrycket: »gemensam elektor». Hvad sjelfva ändringen i sin helhet beträffar, instämmer jag med hvad lagutskottets ärade ordförande anfört, och då det för närvarande icke fins någon brådska med denna ändring, tycker jag, att man saklöst kan låta hela saken förfalla.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten icke framstälts annat yrkande, än att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 7, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor, och

n:o 10, till Konungen, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 8, till fullmäktige i riksbanken, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus, äfvensom

n:o 9, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i samma ämne.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *af Burén* från och med den 17 till och med den 28 i denna månad.

Anmäldes och bordlades:

bevillningsutskottets memorial n:o 8, i anledning af återremiss af 1 punkten i utskottets betänkande n:o 6, angående vissa delar af allmänna bevillningen; och

lagutskottets memorial n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med föranledande af utskottets hemställan i dess utlåtande n:o 11 öfver väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande den kommunala rösträtten på landet.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 17 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Groll* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar.

Denna kongl. proposition blef härpå föredragen och hänvisad till statsutskottet.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 14, till Konungen, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om krigsdomstolar och rättegången derstädes den 11 juni 1868, dels ock Kongl. Maj:ts i propositionen om statsverkets tillstånd och behof under andra hufvudtiteln gjorda framställning om anvisande af medel för tillämpningen af ny stat för krigshofrätten jemte öfvergångsstat.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 16 § i lagen angående lösdrivares behandling den 12 juni 1885;

n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i gällande stadganden om tillsättning af organist- och klockarebefattningar; samt

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående åtgärder till förekommande af skogsförödelse inom Gotlands län.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Anmälades och bordlades

sammansatta stats- och bankoutsrottets utlåtande och memorial:

n:o 4, i anledning af väckta motioner om ändring i eller anstånd med utförandet af Riksdagens beslut angående uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken; samt

n:o 5, angående årligt understöd åt arbetsförmannen C. F. Björklunds och arbetaren C. G. Janssons enkor och barn;

bevillningsutskottets betänkande n:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, n:o 2, med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkanden:

n:o 1, rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2, med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning; och

n:o 2, i anledning af väckt motion om tillägg till § 25 i kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871; äfvensom

bankoutsrottets utlåtande n:o 5, med anledning af väckta motioner om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 152, med delgifning af nämnda kammares beslut rörande dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om meddelande af bestämmelser i syfte af ett mera planmessigt samarbete emellan rikets folkskolor och allmänna läroverk.

Herr Billing: Jag anhåller att få föreslå, att Första Kammaren tillsätter ett tillfälligt utskott, n:o 2, för behandling af det i nu föredragna protokollsutdrag omförmälda ärende. Kammaren har förut tillsatt endast ett tillfälligt utskott, och jag tror ej, att någon svårighet möter att tillsätta ännu ett, då denna fråga är af beskaffenhet, att den motiverar tillsättandet af ett sådant utskott. Härjemte hemställer jag, att utskottet måtte bestå af fem ledamöter med två suppleanter.

På gjord proposition beslöt kammaren att för behandling af ifrågavarande ärende tillsätta ett tillfälligt utskott n:o 2, bestående af fem ledamöter med två suppleanter.

Herr talmannen hemställde, att val af ledamöter och suppleanter i det tillfälliga utskott, om hvars tillsättande kammaren nyss fattat beslut, måtte anställas vid det kammarens sammanträde, som komme att hållas lördagen näst efter påsk.

Denna hemställan bifölls.

Lördagen den 17 Mars.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 150, med delgifning af nämnda kammares beslut rörande dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af kongl. cirkulärbrevet den 14 juni 1820 om förbud mot skådespels uppförande å vissa dagar, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till det tillfälliga utskott, kammaren nyss beslutat tillsätta.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 29.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 8, i anledning af återremiss af 1 punkten i utskottets betänkande n:o 6, angående vissa delar af allmänna bevillningen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkande n:o 9.

Föredrogs och lades till handlingarna lagutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med föranledande af utskottets hemställan i dess utlåtande n:o 11 öfver väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande den kommunala rösträtten på landet.

Justerades två protokollsutdrag för gårdagen och sju för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som under detta sammanträde bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,25 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 21 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollen för den 13 och 14 i denna månad.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets memorial n:o 11, med förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 5 i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels frilagersinstitution och dels föranstaltande angående inrättande af en frilagersinstitution och dels föranstaltande af utredning beträffande frågan om inrättande af en svensk frihamn vid Öresund; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 samt till lag angående upphäfvande af gällande stadganden om förnyadt uppläsande i kyrka af vissa äldre författningar;

n:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tiden för allmänna författningars trädande i kraft;

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående kungörelsers uppläsande i kyrka; samt

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förvärfvande och förlust af medborgararätt.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran, följande den 17 innevarande mars bordlagda ärenden, nemligen: sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckta motioner om ändring i eller anstånd med utförandet af Riksdagens beslut angående uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken, samma utskotts memorial n:o 5, angående årligt understöd åt arbetsförmannen C. F. Björklunds och arbetaren C. G. Janssons enkör och barn, bevillningsutskottets

Onsdagen den 21 Mars.

betänkande n:o 10, sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkanden n:is 1 och 2 äfvensom bankoutskottets utlåtande n:o 5.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Kammaren åtskildes kl. 3,08 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
